

Odlingsrapporten

Fritidsodlingens omfattning i Sverige 2024

Lise-Lotte Björkman

FOR
FRITIDSODLINGENS RIKSORGANISATION

Fritidsodlingens riksorganisation (FOR) är ett samarbetsorgan för ideella organisationer som fokuserar på fritidsodling. FOR representerar landets fritidsodlare och arbetar för att främja deras intressen, utveckla fritidsodlingen och lyfta fram dess betydelse i samhällsutvecklingen. Organisationen fungerar även som remissinstans vid nya lagar och regelverk och deltar i framtagandet av motioner till Sveriges riksdag.

Råd och kunskap

Allt sedan bildandet av FOR 1989 har tyngdpunkten för verksamheten varit rådgivning och information om trädgårdsodling samt förmedling av aktuella forskningsresultat till allmänheten. Idag märks ett tydligt ökat trädgårdsintresse vilket gör FORs uppgift att förmedla väl underbyggd kunskap än mer angelägen.

Medlemsföreningar

Fritidsodlingens Riksorganisation är också en paraplyorganisation för 20 olika medlemsorganisationer med inriktning mot fritidsodling. Tillsammans har dessa föreningar över 75 000 medlemmar.

Den som är intresserad av trädgård och odling hittar garanterat inspiration och gemenskap hos någon av föreningarna. Här finns specialkunskaper i allt från grönsaksodling, frukt- och bär, fröodling och självförsörjande odling till såväl ettåriga som fleråriga prydnadsväxter och krukväxter. I föreningarna finns engagemang och kunskap och alla är välkomna.

Påverkansarbete

För att stärka fritidsodlarnas röst i samhällsdebatten arbetar FOR också med opinionsbildning och påverkan. FOR väcker debatt i viktiga frågor, besvarar remisser från myndigheter och departement och uppvaktar beslutsfattare. Detta för att fler ska få möjlighet odla hållbart på fritiden.

Projekt och samarbeten

FOR deltar aktivt i flera organisationer för att påverka samhällsutvecklingen samt driver ett flertal projekt, till exempel Rikare trädgård som är ett folkbildningsprojekt om biologisk mångfald, karantänskadegörare som är ett medborgarprojekt där man letar nya hotande växtskadegörare samt ett projekt som innebär stoppad spridning av invasiva främmande växter.

FOR är samarbetspartner med Nordiska Trädgårdar och Stockholmsmässan och arrangerar trädgårdsmässans yrkesseminarier och föredragsserien på Kunskapsscenen samt utställningarna på Rådgivningsgatan.

Fritidsodlingens omfattning i Sverige 2024

Fritidsodlingens Riksorganisation, FOR

Fotograf: Agneta Bergström

Författare

Lise-Lotte Björkman, projektledare för utredningsarbetet och författare till odlingsrapporten om fritidsodlingens omfattning i Sverige, presenterar sin tredje rapport i ämnet. Lise-Lotte arbetar som trädgårdsrådgivare för både Fritidsodlingens Riksorganisation (FOR) och Riksförbundet Svensk Trädgård (RST). Hon är utbildad trädgårdsmästare, florist och biolog, och ägnar mycket av sin fritid åt odling.

Innehållsförteckning

Förord.....	6
Sammanfattning.....	7
Fritidsodlingen utreds	9
Vad är fritidsodling?	9
Svar med hjälp av analysföretag	9
Var har befolkningen tillgång till trädgård och odlingsmöjlighet?.....	10
Landets småhus	11
Landets koloniområden	11
Mark för bostadshus	13
Skattad trädgårdsareal	13
Tomt- och trädgårdsytor av olika storlekar	13
Vad finns och vad önskas till trädgårdarna?	16
Vad har man planterat/anlagt i trädgården?	17
Vad skulle man vilja odla mer av?	18
Intresse för trädgård	20
Krisers påverkan på intresset för trädgård och odling	23
Var söker man trädgårdskunskap?	24
Tid för trädgårdsarbete	27
Ta hjälp i trädgården	29
Trädgårdens betydelse	30
Trädgårdens nackdelar	32
Med miljön i beaktande	34
Miljövänlig i odlingen	34
Att köpa så lite som möjligt till odlingen	35
Bekämpningsmedel	37
Torv i jordprodukter	37
Hur gödslar vi våra odlingar?	37
Kompostering av trädgårdsavfall	39
Växtavfall som dumpas i naturen	40
Kompostering av köksavfall	40
Samla regnvatten till bevattning	40
Föröka eget växtmaterial	42
Medvetet gynna biologisk mångfald	43
Fritidsodlarna som konsumenter	44
Nationalräkenskaperna	44
Utlägg enligt Novusundersökningen	47

Odling av ätbart	48
Här odlas ätbara grödor	50
Vad innebär det att odla egen mat?	51
Vad odlas för ätliga produkter	54
Frukt och bär	57
Kvantiteter i fritidsoch yrkesodling	58
Vad kan öka odlingen av ätbart?	59
Referenser	60
Tabellförteckning	61
Diagramförteckning	61
Bilagor	62
Bilaga 1. Novusundersökning 2024. Resultat i korthet	62
Bilaga 2. Tabell 1. Markareal och skattad trädgårdsyta för permanent bebodda småhus, fritidshus, flerbostadshus och kolonilotter.	64
Bilaga 3 Tabell 8. Andel som, som odlar, konsumerar, ger bort, slänger följande grödor/grönsaker. Grödans andel av hushållets totala konsumtion.	66
Bilaga 4 Tabell 9. Andel som, som odlar, konsumerar, ger bort, slänger följande grödor/frukt och bär. Grödans andel av hushållets totala konsumtion.	68

Förord

FOR har tagit fram odlingsrapporten “Fritidsodlingens omfattning” för att belysa fritidsodlingen i Sverige. Trädgårdsarbete spelar en stor roll för många svenskar, och rapporten ger en bild av hur vanligt det är, vilka som deltar och vilka utmaningar som finns. Vi inom FOR vill också lyfta fram fritidsodlingens bidrag till folkhälsa, miljö och dess roll i krissituationer där även egen matproduktion kan bli avgörande.

Odlingsrapporten är tänkt att öka medvetenheten om fritidsodlingens viktiga roll och fungera som beslutsunderlag. Det stora engagemanget för odling, särskilt miljövänlig sådan, visar att många svenskar är villiga att bidra till en hållbar livsstil. FOR hoppas därmed att beslutsfattare kan se odlingens potential för krisberedskap och folkhälsa och kan stödja insatser som underlättar för fler att odla.

Rapporten innebär att vi är en bit på väg men det finns mer att ta reda på om fritidsodlingens omfattning och betydelse. Som till exempel att kvantifiera hur mycket som verkligen produceras och kan produceras inom fritidsodling. Men även vilka andra viktiga värden trädgård och odling kan ge i form av hälsoeffekter och påverkan på miljön. FOR skulle gärna se att forskare och andra samhällsengagerade tar del av rapporten och lyfter trädgård och odling på olika sätt inom sina områden.

Inger Ekrem
Ordförande
Fritidsodlingens riksorganisation

Sammanfattning

Det är 87 procent eller drygt

sju miljoner, i åldern 18–84 år, som har tillgång till någon form av trädgård eller annan odlingsplats utomhus i Sverige. Vanligast är egen trädgård vid bostaden. Man kan ha tillgång till fler odlingsplatser som vid sommarstuga, lägenhets-trädgård, kolonilott eller på balkong. Det är ungefär 640 000 som endast har tillgång till balkongodling och ungefär 160 000 som har tillgång till kolonilott med eller utan stuga. Av alla som helt saknar odlingsmöjlighet skulle omkring 500 000 vilja ha tillgång till det.

Sveriges fritidsmässiga trädgårdsyta

uppskattas till 275 000 hektar. Av den antas 235 000 hektar vara bevuxen med grönska och 10–15 procent av grönytan, omkring 30 000 hektar upptas av växter som producerar ätbart som fruktträd, bärbuskar och köksväxter.

Klippt gräsmatta, perenner, ettåriga

växter, prydnadsträd och -buskar finns i så gott som alla gröna trädgårdar i någon omfattning. De flesta med intresse för trädgård har nya odlingsprojekt på gång.

51 procent av den vuxna befolkningen, i åldern 18–84 år, är uttalat intresserade av trädgård och odling. Andelen intresserade är större bland kvinnor än bland män. Under de senaste fem åren har många, 38 procent, blivit mer intresserade av trädgård och mest har intresset ökat i åldersgrupperna under 50 år.

I rådande kristider är det klimatkrisen

som har påverkat intresset för trädgård och odling mest. Men för flertalet har kriserna inte påverkat deras intresse för trädgård och odling. Men majoriteten, 79 procent, instämmer i att egen odling är viktig i kristider.

En majoritet, 82 procent, anser att

kunskap behövs för att odla och sköta en trädgård. Släkt och vänner är den viktigaste källan för trädgårdskunskap, följt av det man lär sig på egen hand. Information via internet och olika forum är den tredje viktigaste kunskapskällan.

Trädgårdsarbete är sedan tidigare

den vanligaste fritidssysselsättningen efter promenader i landet. Flertalet, 71 procent, arbetar med trädgård och odling en till flera gånger i veckan. 5 procent anlitar extern arbetskraft för skötsel av trädgården.

Det tre saker som värdesätts mest

med trädgård är att det är en plats att odla ätliga växter på, vilket 38 procent håller med om. Detta följs av att det är en förlängning av hemmet att vistas i tillsammans med vänner och familj, vilket 30 procent uppger. Och på tredje plats anser man att trädgården är en plats att må bra av och som främjar den egna och familjens psykiska hälsa, vilket 29 procent instämmer i.

De största nackdelarna med att ha

trädgård är att den kräver underhåll och skötsel, tidsbristen man upplever och att det aldrig blir så bra som man tänkt sig i trädgården.

Större andel av de med intresse för

trädgård och odling, jämfört med genomsnittet, har ambitionen att odla miljövänligt och gynna den biologiska mångfalden. Man samlar i högre utsträckning regnvatten, komposterar, förökar egna växter, avstår bekämpningsmedel och har lättare att ta ställning till torvbaserade jordprodukter än genomsnittet.

När det kommer till att köpa så lite

som möjligt till trädgården och odlingen är det ingen skillnad mellan samtliga och de som är intresserade av trädgård. Trädgårdsintresserade slänger växtdelar i naturen i högre andel och använder växtnäring av olika källor i högre utsträckning än genomsnittet.

Den privata konsumtionen/inköpen

av växter och trädgårdsrelaterade varor antas uppgå till uppemot 22 miljarder kronor för 2024. Konsumtionen har ökat med ungefär 30 procent mellan år 2012 och år 2022 enligt Nationalräkenskaperna.

Det är 76 procent av de med

odlingsmöjlighet som odlar ätbara växter. Det innebär att ungefär 5,3 miljoner odlar något ätbart till hushållet. Det är 38 procent som odlar mer ätbart nu än för fem år sedan och det är 33 procent som utökat ytan för ätbara växter under samma tid. Och störst är ökningen bland de som är under 50 år.

Att kunskap och tid är viktiga för att

odla mat och att egen odling är viktig i kristider är de påståenden som flest omkring 80 procent instämmer i. Dessutom är det miljövänligt och givande att odla själv och att egna frukt och egna bär smakar bättre än köpta instämmer nästan lika många in på.

De vanligaste grödorna som odlas

av fritidsodlare är tomat, kryddgrönt, äpplen, vinbär, rabarber och jordgubbar och odlas i någon omfattning av ungefär hälften av fritidsodlarna. Egna äpplen täcker i genomsnitt 33 procent av hushållets årsbehov och bland de 35 procenten som odlar potatis täcks hushållets årsbehov till 28 procent av egen odling.

Genomsnittligen, enligt odlarnas egen

utsago och skattning, är man i medeltal till nästan 40 procent självförsörjande på de grönsaker och rotfrukter man odlar. Egna frukter och bär utgör något över 60 procent av årsbehovet av den specifika grödan man har i trädgården.

Fritidsodlare odlar ätbart på större

areal än den yrkesmässiga trädgårdsodlingen i landet. Mer vinbär och hallon men betydligt mindre mängd jordgubbar produceras av fritidsodlarna. Skörden av äpple utgör ungefär hälften av vad som skördas kommersiellt.

Det är framförallt mer tid, tillgång

på odlingsmark och lagringsmöjlighet som skulle öka den fritidsmässiga odlingen av ätbart i landet.

Fritidsodlingen utreds

Trädgårdsskötsel och odling på fritiden av såväl prydnads- som nyttoväxter är en av landets vanligaste fritids-sysselsättningar. Den berör många i befolkningen i olika omfattning och på olika sätt med betydelse för såväl individ som samhälle. Åren 2002 och 2012 gjorde Fritidsodlingens Riksorganisation, FOR en första och en andra sammanställning av läget i landet (6). Och nu har den tredje utredningen om Fritidsodlingens omfattning 2024 genomförts.

Men denna rapport är mer än en uppdatering av de tidigare rapporterna samtidigt som de tidigare innehåller information som inte berörs här. Utveckling sedan senaste rapport berörs om relevanta uppgifter finns. Sedan finns det mer som kunde tagits med och många uppgifter är skattningar för att omfattningen ska kunna kvantifieras. Fritidsodling är en mångfasetterad sysselsättning som i många delar är dåligt undersökt. Mer information om dess omfattning och i förlängningen dess betydelse finns att utforska.

Inför utredningen gjorde FOR en egen undersökning med hjälp av analysföretaget Novus för att få en bra, rättvisande och aktuell bild av fritidsodlingen i landet. Denna rapport baserar sig till stor del på den undersökningen samt med uppgifterna från anknytande statistik samt andra undersökningar inom området som ger kompletterande information om fritidsodlingens omfattning.

Vad är fritidsodling?

Fritidsodling är, som namnet antyder en aktivitet som sker på utövarens fria tid. Fritidsodling kan omfatta allt från odling på balkongen till extensiv skötsel av villaträdgården och intensiv självhushållsodling för eget bruk. Till fritidsodlingen räknas även odling av krukväxter inomhus. Spännvidden är således stor och fritidsodlingens många olika former svåra att avgränsa.

I utredningen, liksom i tidigare undersökningar, avses med fritidsodling i huvudsak ”icke kommersiell odling på odlarens fria tid av nytto- och prydnadsväxter utomhus”. Odlingsbar mark och ledig tid är således förutsättningar för fritidsodling. Fritidsodling och tillgång till trädgård och odlingsyta utomhus är nära förknippade. Benämningar som trädgård och trädgårdsodling används i rapporten parallellt och med ungefär samma betydelse som fritidsodling.

Svar med hjälp av analysföretag

Inför utredningen utarbetades ett frågeformulär med olika infallsvinklar för att ge en aktuell bild av fritidsodlingen och dess utövare. För att ta reda på var man odlar och i vilken utsträckning och av vem. Intresse av trädgård och odling bland befolkningen och vilken riktning intresset tagit under senare år med de kriser vi genomlevt och genomlever.

Tid och pengar man lägger ner på sina trädgårdar och odlingar och eventuell utomstående hjälp i trädgården. Olika storlekar på trädgårdarna samt hur stor del som utgörs av grönska och ätbara växter. Vad som odlas, används och bidrar till hushållets försörjning.

Trädgårdens och odlingens för- och nackdelar och dess betydelsen för innehavaren. Även miljörelaterade odlingsvanor som kompostering, användandet av gödsel, bekämpningsmedel och jordprodukter är med. Samt ambition att vara miljövänlig och gynna biologisk mångfald i trädgården.

Tillsammans med analysföretaget Novus bearbetades frågorna för att ställas på bästa sätt till deras Sverige-panel. Undersökningen gjordes i början av 2024. Resultaten redovisas dels för hela åldersgruppen, 18 till 84 år, i befolkningen och dels för de som hade tillgång till trädgård eller annan odlingsbar plats utomhus i undersökningen. Resultaten presenteras i avrundade procentsatser, men även i ungefärligt antal hushåll och folkmängd i åldersgruppen, när det är motiverat.

Om ingen annan källa anges i rapporten kommer uppgifterna från denna undersökningen och benämns som vår undersökning eller bara undersökningen i texten. Läs mer om Novus-undersökningen i bilaga 1.

Var har befolkningen tillgång till trädgård och odlingsmöjlighet?

Svenskarna vill odla och 87% har tillgång till odlingsplats, men efterfrågan fortsätter växa

Vid början av 2024 var drygt 10,5 miljoner folkbokförda i Sverige. Det är drygt en miljon fler än när den senaste rapporten om Fritidsodlingens omfattning gjordes. Personer i åldern 18 till 84 år är 8,1 miljoner. Antal hushåll beräknas vara drygt 4,9 miljoner (3c).

Den viktigaste förutsättningen för trädgård och odling är tillgång på mark eller annan yta utomhus där odling kan ske. Det finns i huvudsak vid den egna bostaden företrädesvis vid det egna småhuset eller fritidshuset, men även andra tillgängliga trädgårds- och odlingsytor och platser utomhus finns. Inomhus på fönsterbrädan eller i annat utrymme antas de allra flesta ha möjlighet att ha växter om så önskas.

Det är hela 87 procent i åldersgruppen 18–84 år som har tillgång till

trädgård och odlingsmöjlighet i någon form utomhus. Det innebär att drygt 7 miljoner vuxna eller uppskattningsvis 4,3 miljoner hushåll, där även många av landets barn finns, har denna möjlighet. Det fanns barn under 18 år i 40 procent av hushållen i undersökningen.

Vanligast är att man har tillgång till trädgård vid den egna bostaden, vilket 58 procent, som motsvarar 4,7 miljoner människor i åldersgruppen, uppger att de har. Man odlar även på föräldrars eller anhörigas mark och gårdar. Andelen motsvarar nivån i den tidigare rapporten från 2012. Det är vanligare att ha trädgården vid den egna bostaden om man bor i östra eller norra Sverige.

Sommarstuga eller fritidshus med tillhörande mark har 18 procent eller omkring 1,5 miljoner människor

tillgång till. Boende i storstäder och stadsnära kommuner eller de som bor i bostadsrätt har i större utsträckning tillgång till sommarstuga än samtliga i undersökningen.

Det är drygt 22 procent eller ungefär 1,8 miljoner människor som har odlingsmöjlighet på balkongen eller motsvarande plats vid bostaden. Så kallad lägenhetsträdgård eller möjlighet att odla på till exempel innergården har 5 procent av befolkningen.

Tillgång till kolonilott med eller utan stuga har 2 procent eller ungefär 160 000 personer. Och bland dessa är det vanligast att bo i hyreslägenhet eller bostadsrätt. En mindre andel, 1 procent eller ungefär 80 000 i befolkningen, har möjlighet att odla på andra platser utomhus. Exempelvis kan man var

delaktig i så kallade gemensamhetsodlingar och stadsodlingsprojekt eller hyra in sig i andelsjordbruk. Satsningar på odling integreras i olika verksamheter runtom i landet och till exempel nämns kyrkan som en aktör, men det finns fler. Här sker en intressant utveckling som skulle behöva en egen utredning.

Många kan ha tillgång till flera av dessa trädgårds- och odlingsplatser men det är 9 procent som inte har någon fysisk mark att odla i. Dessa, omkring 640 000 personer, antas endast ha potentiell odlingsyta på balkongen eller motsvarande plats. Det är 13 procent som inte har tillgång till någon form av odlingsplats utomhus överhuvudtaget. Bland dessa är det vanligare att bo i hyresrätt och bostadsrätt och även åldersgruppen mellan 18–34 år är överrepresenterade.

Av alla som inte har tillgång till en odlingsplats är det 47 procent eller ungefär en halv miljon människor som gärna skulle ha det. Begränsad tillgång på odlingsmöjligheten har även de som endast har balkong. De med balkong bor företrädesvis i storstäder eller storstadsnära kommuner. Det finns efterfrågan på trädgårds- och odlingsmöjlighet bland befolkningen.

Landets småhus

I Novusundersökningen är det 54 procent eller 4,3 miljoner av befolkningen, 18–84 år, som bor i villa eller radhus. Enligt Statiska Centralbyrån, SCBs

uppgifter om Sveriges markanvändning från 2020 (3a) finns det över tre miljoner bostadsbyggnader varav småhusen inklusive fritidshus utgör drygt 2,8 miljoner. Det är i trädgårdar i anslutning till dessa småhus som odlingsmöjligheterna i huvudsak finns i landet.

År 2020 bodde 52 procent av Sveriges befolkning i småhus enligt samma källa.

Mer än hälften av befolkningen bor i småhus med förmodad tillgång till trädgård vid bostaden och nästan hälften av befolkningen har tillgång till fritidshus men här är trädgårdsodling inte lika vanligt.

Antar man att andelen är den samma 2024 innebär det att knappt 5,5 miljoner av befolkningen bor i småhus och med stor sannolikhet har tillgång till trädgård och mark vid bostaden. Bland länen är det Hallands och Gotlands som har flest, nästan 70 procent boende i småhus. Lägst i Stockholms län där 35 procent av befolkningen bor i småhus.

Tillgången till fritidshus har nästan hälften av befolkningen, 16–84 år, tillgång till enligt uppgifter från SCB (3e). Men det är endast 18 procent

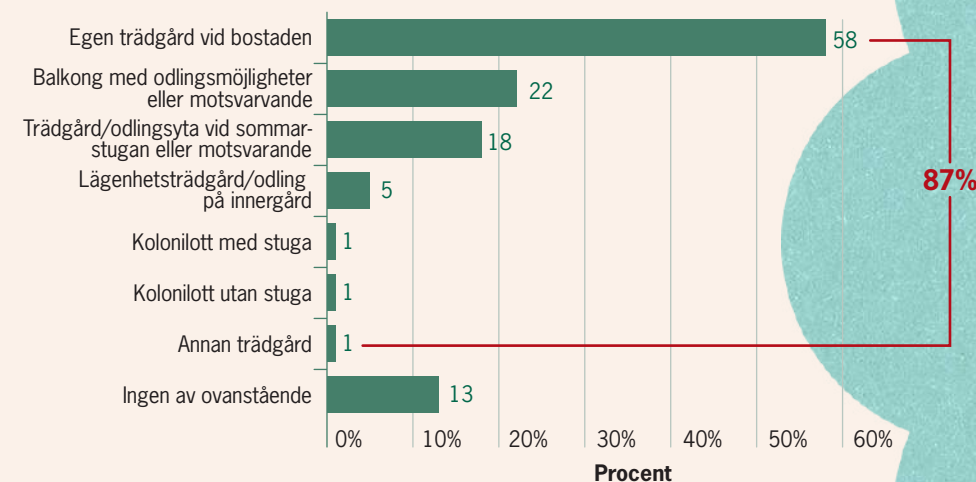
i vår undersökning som uppger att de har odlingsmöjlighet vid sommarstugan. Kanske tar de inte möjligheten att odla eller så har platsen inte de rätta förutsättningarna för trädgårdsodling. De största koncentrationerna av fritidshusbebyggelse finns i landets kustområden, med störst täthet längs västkusten och i Stockholms skärgård (3a).

Landets koloniområden

Med hjälp av data från Lantmäteriet har SCB tagit fram att landets koloniområden är 709 till antalet och upptar en yta på knappt 2 000 hektar. Antalet områden ökade med 60 och arealen med 85 hektar mellan 2010 och 2020, men samtidigt har en mindre minskning skett mellan 2015 och 2020. 500 av de 700 koloniområdena är i någon omfattning bebyggda med någon form av bodar eller stugor. (3a)

Koloniområden finns i 167 av landets 290 kommuner och företrädesvis i eller i närheten av landets storstäder. Den kommun som har störst areal är Stockholm med 228 hektar fördelat på 80 olika områden. Det följs av Malmö med 175 hektar fördelat på 45 områden och Göteborg med 147 hektar fördelat på 66 områden. (3a)

Diagram 1. Odlingsplatser som Sveriges befolkning har tillgång till. Samtliga 18–84 år. Flervalsfråga. Procentsatser avrundade. Novus 2024.

Sammantaget har 87 procent eller drygt sju miljoner, i åldern 18–84 år, **tillgång till någon form av trädgård eller annan odlingsplats utomhus i Sverige**. Vanligaste platsen är egen trädgård vid bostaden. Drygt 600 000 kan endast odla i begränsad omfattning på balkongen. Av de som helt saknar odlingsmöjlighet skulle ungefär 500 000 vilja ha tillgång till det.

Egen trädgård vid bostaden är den **vanligaste odlingsplatsen i landet** och ungefär 160 000 människor har tillgång till kolonilott och bedriver odling i den formen.

Enligt vår undersökning har ungefär 160 000 människor möjligheten till trädgårdsodling på dessa områden. Men det saknas nya uppgifter om hur många enskilda kolonilotter med eller utan stuga som finns i landet.

Mark för bostadshus

Sveriges landyta är 410 000 kvadratkilometer eller 41 miljoner hektar. Av den ytan är 68 procent skogsmark och 7 procent jordbruksmark. Anlagd och bebyggd mark utgör 3,1 procent och är på 1,3 miljoner hektar. Övrig landyta är till exempel öppna marker som berg, myrar och naturligt gräsbevuxen mark. (3a)

Av den anlagda och bebyggda marken är nästan 461 000 hektar bebyggd med bostadshus. På ca 301 000 hektar finns småhus för permanentboende och på knappt 35 000 hektar flerbostadshus. (3a)

Majoriteten, eller 96 procent, av marken med småhus är knuten till friliggande en- och tvåbostadshus. Högst andel yta för friliggande småhus har Gotlands och Norrbottens län, båda med en andel på 99 procent. Endast en mindre andel (4 procent) av småhusarealen upptas av rad- och kedjehus i landet. Arealandelen för dessa är högst i Skåne med 7 procent, följt av Stockholms län, med 6 procent. (3a)

Hus för fritidsboende upptar drygt 125 000 hektar (3a). Därtill tillkommer ytor för kolonilotter på knappa 2 000 hektar. Det är på dessa arealer landets trädgårdar och odlingsytor huvudsakligen finns.

Utvecklingen sedan 2010

Under perioden från 2010 till 2020 ökade arealen bostadsmark med nästan 23 000 hektar. Mark med småhus ökade med 19 000 hektar (både permanent bebodda och fritidshus ingår), medan mark med flerbostadshus ökade med 3 600 hektar. Antalet bostadslägenheter ökade med 340 000. (3a)

I förhållande till 2010 års arealer ökade småhusmarken med 5 procent, medan mark med flerbostadshus ökade med 12 procent. Under denna period har speciellt många fritidshus blivit

omvandlade till permanent boende och arealen för fritidshus har sjunkit med 4 000 hektar. (3a)

Ett rimligt antagande är att antalet och arealerna följer byggandet av småhus i landet och befolkningstillväxten. Småhusbeståndet i landet växer men i något avstannad takt och nya tomter är ofta inte så stora. En försiktig uppräkningsgörs fram till idag men en ny rapport om Sveriges markanvändning kommer ge noggrannare svar framöver.

SCB har gjort förbättringar och justeringar i sina bearbetningar och beräkningar över markanvändningen i Sverige. För att bibehålla jämförbarheten över tid har även deras statistik för 2010 och 2015 reviderats med ökad noggrannhet i beräkningarna. Ingen jämförelse med våra tidigare uppgifter i föregående rapport låter sig därför göras eftersom de grundar sig på äldre uppgifter från SCB.

Skattad trädgårdsareal

Det är knappt en tiondel av den bebyggda marken som upptas av själva bostadshuset, resterande yta är tomtmark med trädgård, komplementbyggnader och andra tillhörande ytor enligt SCB. Den ytan som används för trädgårdsändamål är mindre än de angivna arealuppgifterna för själva fastigheterna.

Här som i tidigare utredning (6a) skattas trädgårdsarealen för permanent bebodda småhus godtyckligt till två tredjedelar av fastighetsarealen, fritidshus till hälften av arealen och vid flerbostadshus till en tiondel. Kolonilotters yta antas användas för trädgårdsändamål till nio tiondelar av arealen.

Skattningen är grovt tilltagen men ger en uppfattning om hur stor yta som användas för trädgårdsändamål i Sverige. En trädgård kan användas på olika sätt utifrån behov, livsstil, intressen, tomtens beskaffenheter och livssituation och både gröna och hårdgjorda ytor för ändamålet kan räknas in i trädgårdsarealen. Nyare småhusbebyggelse och de med mindre markarealer har oftast större andel hårdgjord yta i trädgården. Se fördelningen av mark- och de skattade trädgårdsytorna länsvis i tabell 1 i bilaga 2.

Tomt- och trädgårdsytor av olika storlekar

Bland de 91 procenten som har tillgång till mark i Novusundersökningen är de lika vanligt med tomtstorlekar på 500–999 kvm som på 1 000–1 999 kvm. Tillsammans har 32 procent tillgång till dessa markarealer. Ungefär en tredjedel av landets tomter ligger inom spannet 500 till 2 000 kvm. Men många markytor, hela 14 procent, är även väldigt små och endast 1–25 kvm och här finns förmodligen även uteplatser i marknivå vid flerbostadshus med och inte hela fastighetsytan med.

Det byggs allt tätare, med mindre markytor som följd. En mark- eller tomtyta på 100–199 kvm har 7 procent och 200–499 kvm har 11 procent tillgång till. Större tomter på 2 000–4 999 kvm är det 10 procent som har, och tomter över 5 000 kvm har 7 procent tillgång till.

Sammantaget utifrån skattning uppgår **Sveriges samlade trädgårdsyta** till nästan 270 000 hektar för år 2020. Och har ökat med 14 000 hektar sedan 2010 beräknat på data från SCB. En godtycklig uppräkningsgörs fram till idag, ger en trädgårdsareal på 275 000 hektar för år 2024.

Ungefär **en tredjedel av landets bostadstomter** är mellan 500–2 000 kvadratmeter stora. Men många är mycket mindre och andra riktigt stora.

Utifrån uppgifter i vår tidigare rapport (6a) var tomtstorleken för friliggande en- och tvåbostadshus i medeltal omkring 2 000 kvm och för rad- och kedjehus drygt 400 kvm. Uppgifterna här berättar om hur tomterna varierar i storlek utifrån de svarandes egna skattningar om sina fastigheter och markytor.

Andel markyta för grönska
I 7 procent av dessa tomter finns ingen grön yta i form av gräsmatta, planteringar och odlingar i mark. Det är företrädesvis de med de minsta tomterna, under 100 kvm, som valt bort eller inte fått plats med något grönt på sin markyta.

Mindre än 40 procent grönyta har 23 procent av de svarande. Men för merparten eller 68 procent utgör den gröna ytan över 40 procent av tomtens markyta. Och av dessa är det 15 procent som skattar sin gröna trädgårdsyta till mellan 80–100 procent av hela fastighetsytan. Här är det företrädesvis de med större tomter som uppgett att deras närmaste boendemiljö är nästintill helt bevuxen med grönska.

Sammantaget kan man säga att de markytor som vi som privatpersoner har tillgång till varierar i hur mycket grönska de innehåller. Men uppgifterna

ger en fingervisning om att de ändå till stor del är gröna. Och antagandet att arealen av Sveriges fastighetsbestånd av småhus till hälften består av grönska blir rimligt.

Andel markyta för ätliga grödor
Följdfrågan till de med grönyta i trädgården var hur stor del av ytan som används till att odla ätliga grödor, så kallade nyttoväxter, i form av grönsaker, frukt, bär och motsvarande. Och i de flesta, eller nära 90 procent, av dessa trädgårdar odlas ätliga produkter på delar av ytan. Omfattningen varierar men merparten, över 60 procent av de svarande, anger att upptill en femtedel av den gröna ytan består av växter som ger skörd.

Men knappt 30 procent av trädgårdarna har större andel av yta med ätbart medan drygt 10 procent inte har någon yta för ätbara växter överhuvudtaget. Utifrån dessa uppgifter antas godtyckligt att andelen ätliga produkter i medeltal utgöra 10–15 procent av ytorna i landets gröna trädgårdar och markytor. I beräkningen ingår allt från fruktträd, bärbuskar, köksträdgårdar till andra odlingsytor med ätbara grödor. I vissa trädgårdar finns inga ätbara växter medan andra odlar mycket matnyttigt.

Tabell 2. Fördelning av fastigheters/tomters olika ytstorlekarr. Andel av samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Novus 2024.

Tomt 1–25 kvm	14 %
Tomt 26–99 kvm	10 %
Tomt 100–199 kvm	7 %
Tomt 200–499 kvm	11 %
Tomt 500–999 kvm	16 %
Tomt 1 000–1 999 kvm	16 %
Tomt 2 000–4 999 kvm	10 %
Tomt 5 000 kvm eller större	7 %
Har ingen tomt, eller annan markyta	9 %

Tabell 3. Andelen grön trädgård av fastighetens/tomtens totala yta. Andel av samtliga 18–84 år med markyta. Novus 2024.

1–9 %	11 %
20–39 %	12 %
40–59 %	25 %
60–79 %	28 %
80–100 %	15 %
Det finns ingen grön trädgård	7 %
Vet ej	3 %

Tabell 4. Andelen yta för ätliga grödor av grön trädgårdsyta. Andel av samtliga 18–84 år med grön markyta. Novus 2024.

1–19 %	62 %
20–39 %	17 %
40–59 %	5 %
60–79 %	3 %
80–100 %	2 %
0 %	11 %
Vet ej	1 %

Tabell 5. Sveriges trädgårdsarealer 2024. Hektar. Skattningar baserade på uppgifter från SCB 2020 och Novus 2024.

Skattad fastighetsyta där Sveriges huvudsakliga trädgårdar och odlingar tillgängliga för enskilda fritidsodlare finns	470 000 hektar
Skattad trädgårdsareal	275 000 hektar
Skattad grön trädgårdsareal	235 000 hektar
Skattad areal med nyttoväxter	30 000 hektar

Sammanfattning om landets trädgårdsytor
Den skattade fastighetsytan för år 2024 är 470 000 hektar och areal som används för olika trädgårdsändamål 275 000 hektar. Av hela fastighetsytan beräknas 235 000 bestå av grön trädgårdsyta, baserat på Novusundersökningen. Mellan 10–15 procent, eller omkring 30 000 ha, av grönytan används för att odla ätliga växter på.

Landets bostadstomters markyta består i medeltal till hälften av grönska. Vissa har mer grönska medan andra kan sakna grönska helt.

Odlingsytan med ätbara växter, som producerar ätbara produkter till innehavarna, utgör i medeltal 10–15 procent av trädgårdarnas gröna markyta.

Vad finns och vad önskas till trädgårdarna

Trädgårdar fulla av grönt, från gräsmattor till perenner och klängväxter

Från en öppen enkät via webben, med knappt 8 000 fullständiga svar av engagerade trädgårdsägare, som Riksförbundet Svensk Trädgård, RST gjorde i november 2022, inför en skrift om Trädgårdens klimatnytta finns information och insikter om vad som förutom ätliga växter finns i trädgårdarnas grönska. (2)

I så gott som alla trädgårdar finns en klippt gräsmatta av varierande storlek. I endast 4 procent av trädgårdarna saknas en klippt gräsyta. Över hälften av de svarande har mer än 200 kvadratmeter gräsmatta och hela 13 procent mer än 1 000 kvm. Men vanligast är en gräsmatta på 200–500 kvm, vilket 20 procent har.

Betydligt mindre arealen upptas av oklippt gräsyta och en sådan yta saknades i 25 procent av trädgårdarna men

finns i övriga. Vanligaste arealen med oklippt gräsyta är mellan 1–25 kvm men även betydligt större ytor finns i många av trädgårdarna.

Fleråriga örtartade växter, perenner, finns i så gott som alla av dessa trädgårdar, saknas endast i 1 procent av dem. Vanligaste är att dessa upptar en yta av 25–50 kvm men finns i både mindre och större arealer från 1 till över 100 kvm.

Ettåriga växter, annueller, som sommarblommor och grönsaker saknades i 5 procent av trädgårdarna, men ca 74 procent har mellan 1 och 50 kvm av ettåriga växter i trädgården. Och det är lika vanligt att ha 1–5, 6–10, 11–20, som 25–50 kvm av dessa. Mellan 51 och 100 kvm har 12 procent och över 100 kvm ettåriga växter finns i knappt

9 procent av trädgårdarna. Vad som är andelen blommor respektive grönsaker i ytorna berättar siffrorna inget om.

Gällande fristående buskar både till prydnad och som bärgivande finns det i alla utom i 4 procent av trädgårdarna. Fler än 50 buskar har 3 procent av trädgårdsägarna men för övrigt är det vanligast att ha 5–10 buskar i trädgården. Häckar registrerades separat i undersökningen och då i löpmeter. Det är 29 procent som saknar häckar i sin trädgård men finns i övriga trädgårdar i olika omfattning. Flest, eller 22 procent, har en häck på mellan 20 och 50 meter. Vertikal vegetationsyta i form av till exempel klängväxter på vägg och spalje finns i 75 procent av trädgårdarna och upptar vanligast en yta på 1–5 kvadratmeter men saknas i övriga trädgårdar.

Träd i varierande storlek finns det i alla utom i 5 procent av trädgårdarna. Vanligast är att man har mindre träd, under 6 meter, och i många fall rätt många. 27 procent av de svarande har över 10 mindre träd i trädgården. Men stora träd, över 12 meter, saknas i 39 procent av trädgårdarna och träd i mellanstorleken 6–12 meter saknas i 23 procent av trädgårdarna. Övriga har ett varierat antal träd av olika storlek i sina trädgårdar.

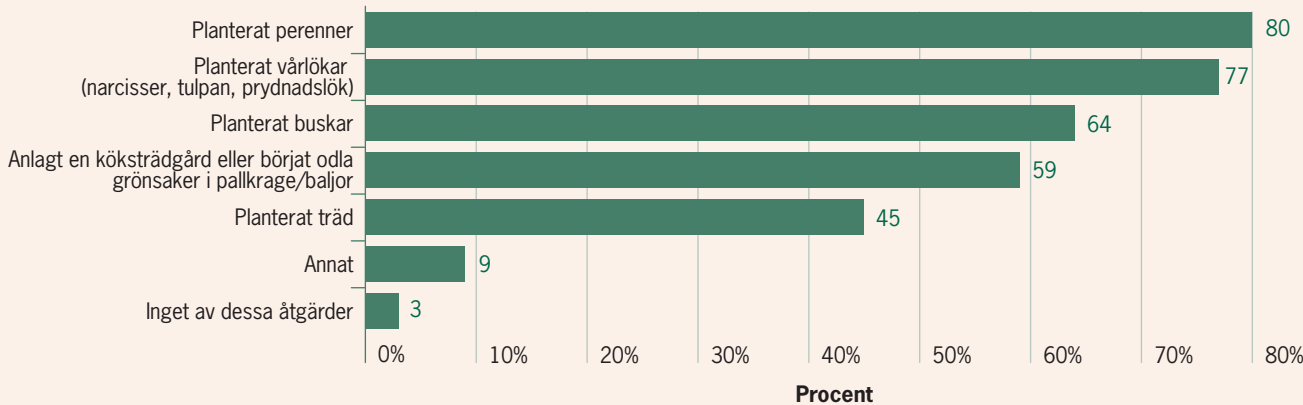
Vad har man planterat/anlagt i trädgården?

I samma undersökning från 2022 (2) ställdes även frågan om vilka planteringsåtgärder man gjort i trädgården under de senaste två åren, bland givna alternativ. 80 procent hade planterat perenner, 77 procent vårlökar, 64 procent buskar, 59 procent hade anlagt köksträdgård i någon form, 45 procent hade planterat träd. Även annat hade planterats medan 3 procent inte planterat något av de givna alternativen.

Klippt gräsmatta, perenner, ettåriga växter, träd och buskar **finns i så gott som alla gröna trädgårdar** i någon omfattning. Medan häckar och klängväxter saknas i en fjärdedel av trädgårdarna.

Diagram 2. Utförda planteringsåtgärder i trädgården under två år. Flervalsfråga. Procent. Öppen webbenkät 2022, RST.

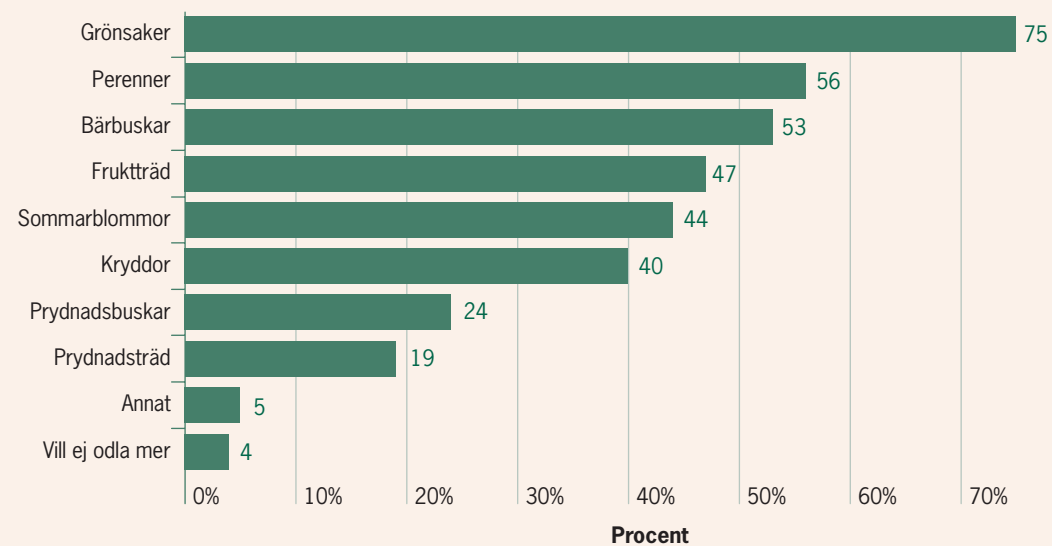
Så gott som alla med intresse för trädgård har nya odlingsprojekt på gång både i verkligheten och på önskelistan. **Att odla mer grönsaker både görs och står högst på önskelistan.**

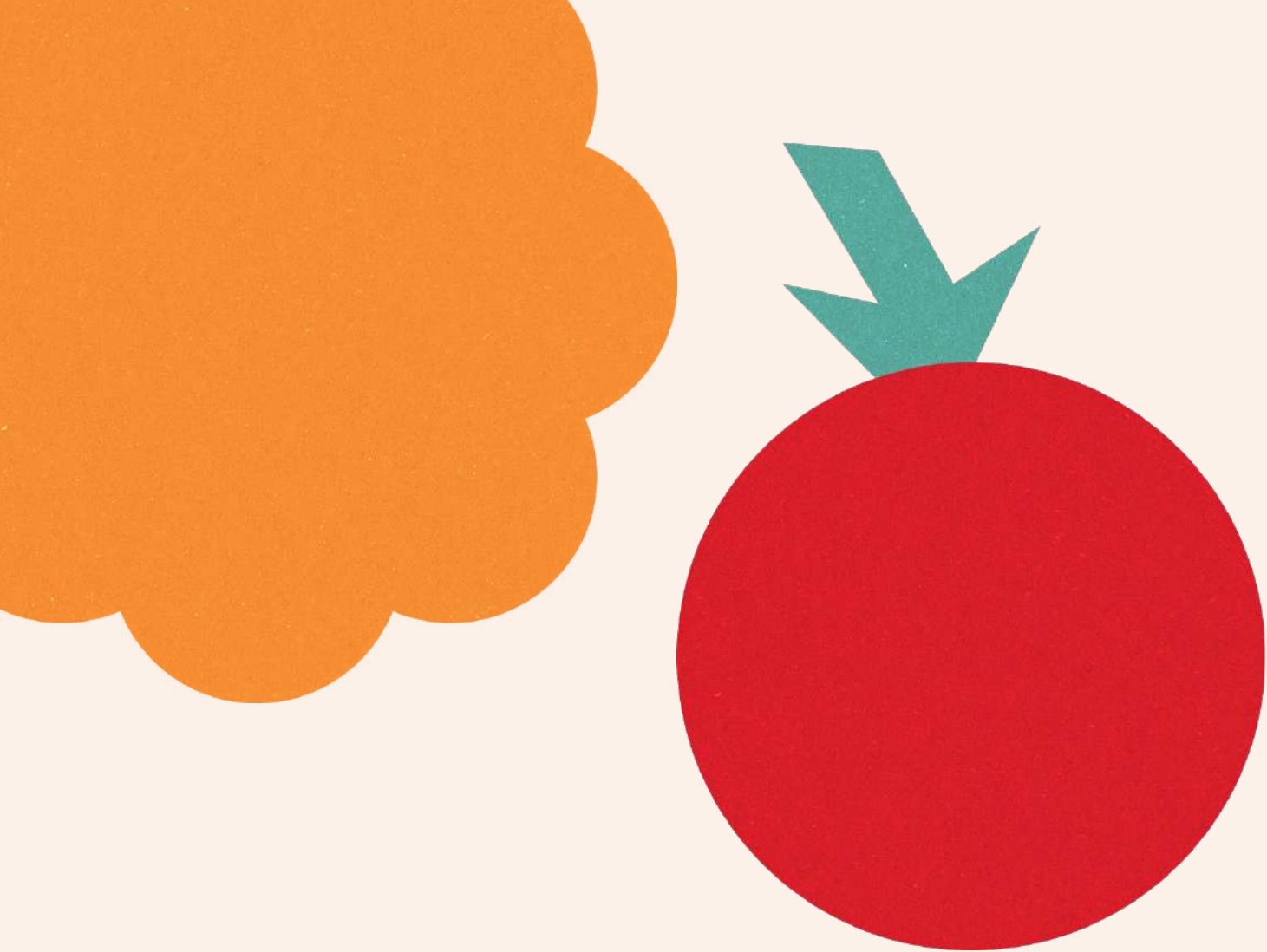
Många planterar perenner och många vill göra det. Många önskar även fruktträd och bärbuskar. Många vill även odla mer sommarblommor och kanske önskas egna snittblommor. Växter som utgör stommen i trädgården, i form av prydnadsträd och prydnadsväxter, planteras fortlöpande och nya träd har tillkommit i nästan hälften av trädgårdarna och det finns önskan om nya för flera av trädgårdsägarna.

Vad skulle man vilja odla mer av?

Man fick även frågan om vad man skulle vilja odla mer av i trädgården. Flest eller 75 procent vill odla mer grönsaker, 56 procent mer perenner, 53 procent mer bärbuskar, 47 procent vill ha mer fruktträd, 44 procent mer sommarblommor, 40 procent vill ha mer kryddor, 24 procent mer prydnadsbuskar, 19 procent mer prydnadsträd och 5 procent har andra önskemål medan 4 procent inte vill odla något mer i trädgården.

Diagram 3. Detta vill man odla mer av. Flervalsfråga. Procent. Öppen webbenkät 2022, RST.

Intresse för trädgård

Ett ökat odlingsintresse hos 4,1 miljoner, särskilt bland yngre och familjer

Det är drygt 7 miljoner människor mellan 18 och 84 år i befolkningen som har tillgång till trädgård och någon form av odlingsmöjlighet. Av dessa är 51 procent, eller 4,1 miljoner uttalat intresserade av trädgård och odling. Hur intresserad man är varierar inom gruppen men för många är det ett stort intresse i livet. Det är 21 procent av befolkningen som varken har ett stort eller litet intresse för trädgård, en grupp i samhället som ställer sig neutrala till trädgård och odling. 19 procent har ett lågt intresse. Men 9 procent är inte intresserade av trädgård överhuvudtaget. Bland de 28 procenten som har ett lågt intresse finns i större utsträckning män och människor mellan 18 och 34 år. I vår föregående rapport från 2012 var intresset för trädgård betydligt

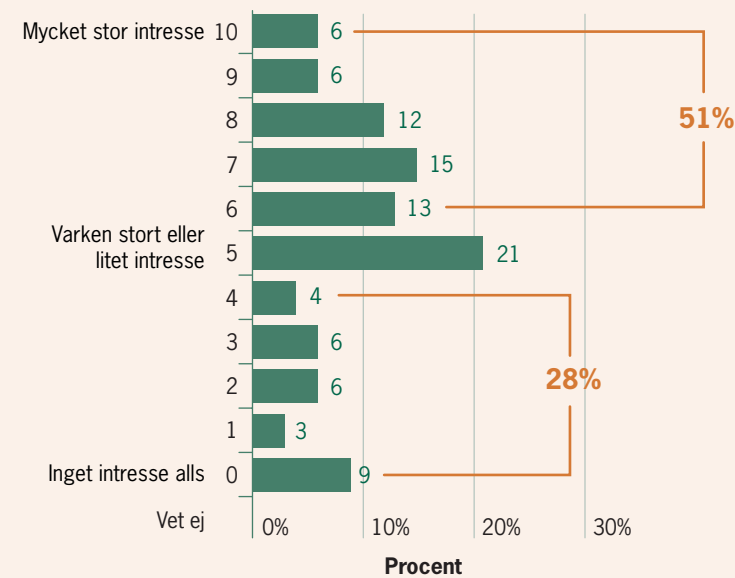

Diagram 4. Olika grader av trädgårdsintresse, från 0 till 10, bland befolkningen. Andel av samtliga 18–84 år. Procentsatser avrundade. Novus 2024.

lägre bland befolkningen. Den nya undersökningen visar att intresset för trädgård och odling ökat för hela 38 procent av befolkningen under de senaste fem åren. Ett oförändrat har intresse har 50 procent.

Störst intresseökning finns i åldersgrupperna under 50 år. Även i gruppen med hemmavarande barn är ökningen signifikant högre. Man behöver inte ha den största markytan för att intresset ska växa och en större ökning än hos genomsnittet finns även i gruppen som odlar ätbara grödor. Ett minskat intresse uppger 11 procent. Det är framförallt i åldersgruppen 65–84 år som intresset för trädgård och odling minskat.

Trädgårdsintresset är större bland kvinnor än bland män. Intresset växer med åldern för samtliga men är som störst i åldersgruppen 35–49 år då hela 57 procent är uttalat intresserade av trädgård och odling. Och det är i grupperna under 50 år som intresset ökat mest under de senaste fem åren och mest i den yngsta åldersgruppen 18–34 år där intresset ökat med 50 procent men då från en lägre utgångsnivå sen tidigare i den åldersgruppen. Tidigare har intresset ökat med stigande ålder men nu är det människor mellan 35 och 50 år som är mest intresserade av trädgård.

Diagram 5. Utveckling av intresset för trädgård och odling under de senaste fem åren, baserat på kön och ålder. Andel av samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Procent. Novus 2024.

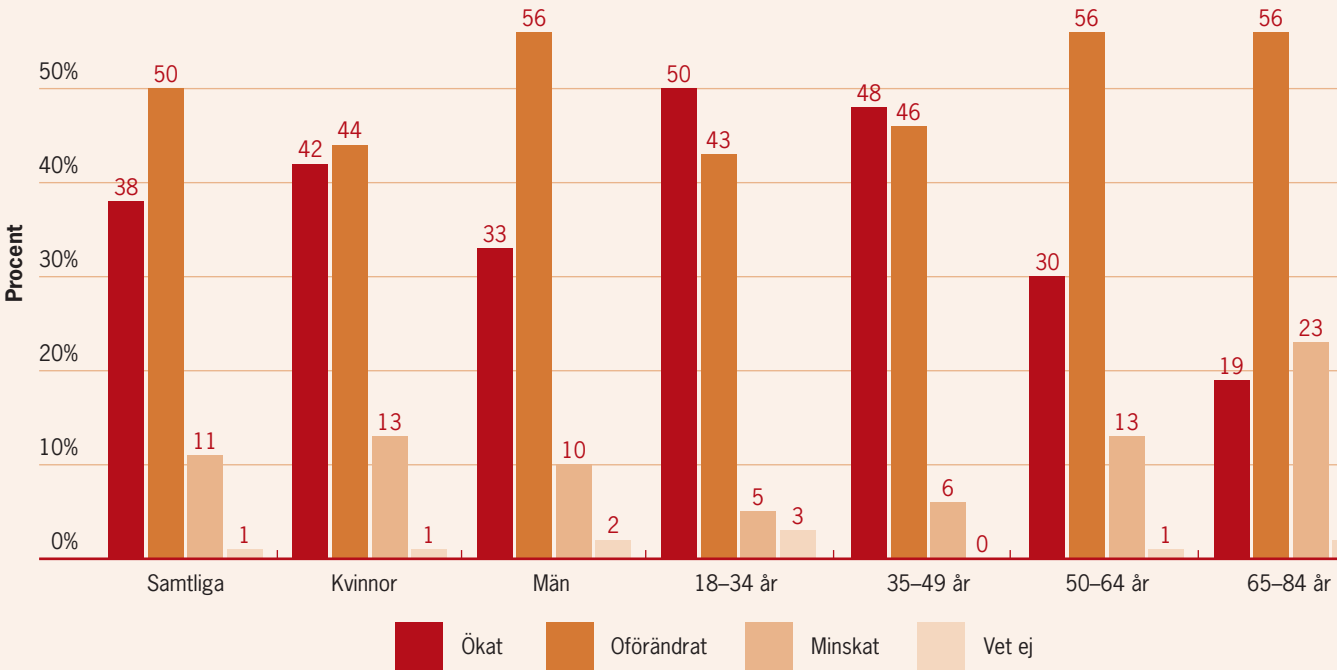
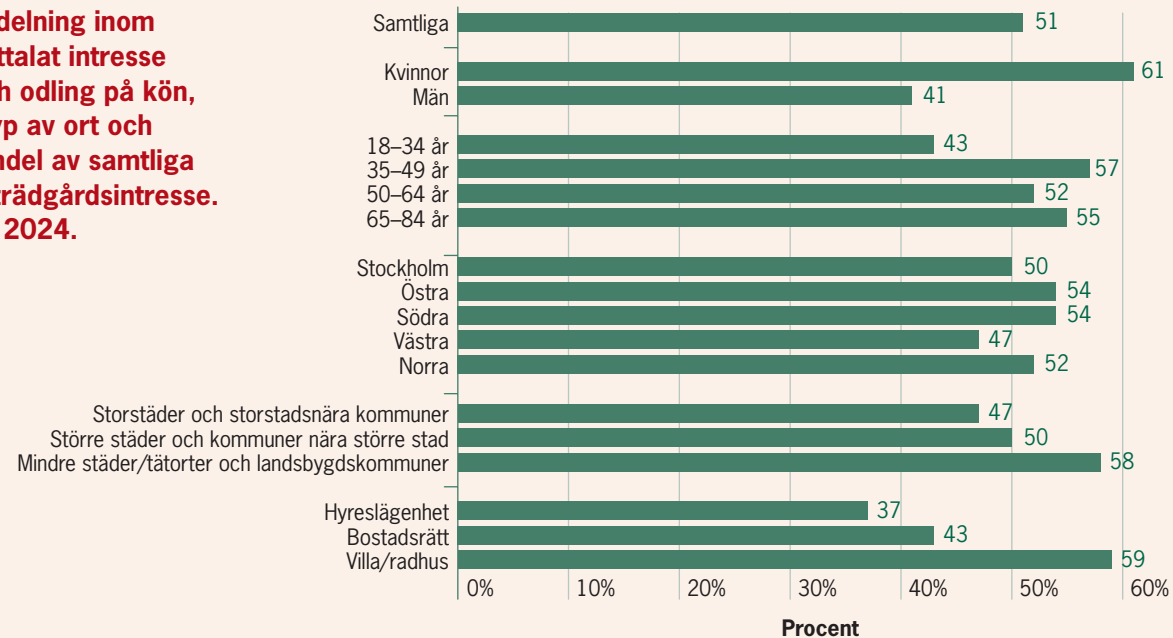

Diagram 6. Fördelning inom gruppen med uttalat intresse för trädgård och odling på kön, ålder, region, typ av ort och boendeform. Andel av samtliga 18–84 år med trädgårdsintresse. Procent. Novus 2024.

51 procent av den vuxna befolkningen, i åldern 18–84 år, är uttalat intresserade av trädgård och odling. Intresset är större bland kvinnor än bland män. Under de senaste fem åren har många, 38 procent, fått ett ökat intresse och mest har det ökat i åldersgrupperna under 50 år.

Är man intresserad av trädgård så arbetar man även ofta i trädgården och bor i större utsträckning i villa eller radhus. Hur man bor har betydelse, och boendeform påverkas även av inkomst. De med större hushållsinkomst är till större andel trädgårdsintresserade än befolkningen i stort. Även att ha hemmavarande barn och att man bor i mindre städer/tätorter och i landsbygdskommuner höjer andelen som är intresserade av trädgård.

Krisers påverkan på intresset för trädgård och odling

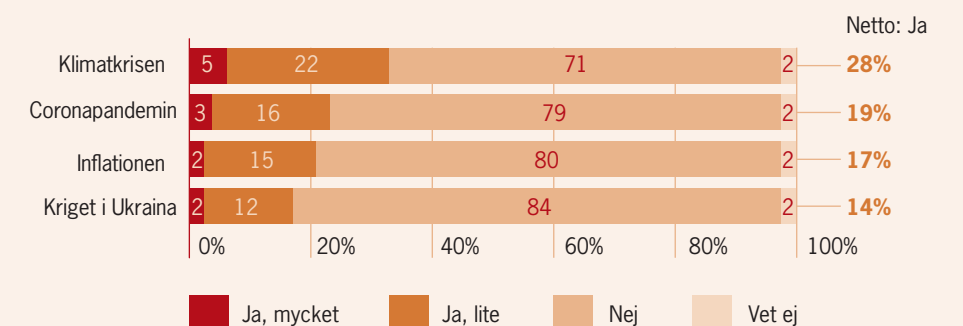
I tidigare undersökningar har betydelsen av odling lyfts som viktiga i eventuella kristider och nu är de tyvärr här. I Novusundersökningen är det 79 procent av de som har odlingsmöjlighet som instämmer i påstående att egen odling är viktig i kristider. Och hur viktig den kunde bli är det nog ingen som vill veta men beredskap behövs. Många har ökat sin odling av ätbara produkter de senaste fem åren och många odlar redan mycket och 87 procent av befolkningen har tillgång till trädgård och odling.

Odlingsberedskap finns och kan växa ytterligare bland fritidsodlare. Det som skulle få flest (38 procent) att börja odla mer ätbara grödor är mer tid, se diagram 30. Att det är tidkrävande att odla egen mat håller 81 procent med om, se diagram 28. Tid, plats och kunskap är de viktigaste förutsättningarna för mer odling och måste finnas om man ska hinna odla mer på sin fritid.

På den direkta frågan om hur den pågående klimatkrisen och kriget i Ukraina samt hur coronapandemin och den skenande inflationen med ökande matpriser påverkat ger undersökningen följande svar. Det är klimatkrisen som har påverkat flest, 28 procent av befolkningen, i någon omfattning, 19 procent har påverkats av coronapandemin, 17 procent av inflationen och 14 procent av kriget i Ukraina i sitt intresse för trädgård och odling. Stor påverkan har kriserna haft på endast en bråkdel av befolkningen.

I inflationstider kunde motivationen att odla eget vara att minska utgifterna för mat. Att man spara pengar genom

Diagram 7. Har följande kriser påverkat intresset för trädgård och odling bland befolkningen. Andel av samtliga 18–84 år. Procent. Novus 2024.

I rådande kristider är det **klimat-krisen som har påverkat intresset för trädgård och odling mest**. Följt av alternativen, coronapandemin, inflationen och kriget i Ukraina. Men för flertalet har kriserna inte påverkat deras intresse för trädgård och odling. Men majoriteten, 79 procent, instämmer i att egen odling är viktig i kristider.

och odling. Även intresset bland de med tillgång till odling på balkong eller motsvarande plats eller de som odlar inomhus är mer påverkade än övriga. Kanske finns bland dessa många som skulle vilja ha tillgång till eller större odlingsmöjlighet. Bland de som aktivt tagit beslut om att försöka påverka miljön så lite som möjligt i odlingen är påverkan från kriserna större än bland befolkningen som helhet. Miljö- och krismedvetenhet hänger ihop. Det är klimatkrisen som påverkat intresset för trädgård och odling mest bland befolkningen.

Var söker man trädgårdskunskap?

Trädgårdskunskap har olika källor och skiljer sig mellan generationer

En majoritet, 82 procent, av de som har tillgång till trädgård eller annan form av odlingsmöjlighet inser att det behövs kunskap för att kunna odla och utföra trädgårdsskötsel. Bland befolkningen är det 14 procent som inte har någon trädgårdskunskap att förlita sig på och andelen är högre bland de mellan 18 och 34 år. Mest kunskap finns i gruppen som är uttalad intresserade av trädgård och odling, bland dessa är det endast 2 procent som anger att de saknar kunskap.

Genom att själv utföra trädgårdsarbete och odla lär man sig och nästan hälften eller 48 procent uppger detta som en källa till kunskap. Men bland de unga under 35 år är andelen självlärda av naturliga skäl lägre och ligger på 31 procent.

Den viktigaste källan till trädgårdskunskap är den man får via släkt och vänner, hela 60 procent, får kunskap från sina närmaste. Här finns källan för kunskapsöverföring mellan generationerna. Och den kan gå båda vägarna från ung till äldre men även från yngre till äldre men det är ändå de yngre som i något högre utsträckning tar del av kunskap denna väg.

Via internet och olika forum tar 33 procent del av trädgårdskunskap och här är de äldre, över 65 år, betydligt mindre aktiva och endast 17 procent använder denna kunskapsspridningsväg. Aktivast att använda internet och olika forum är de mellan 35 och 49 år, där 44 procent gör det.

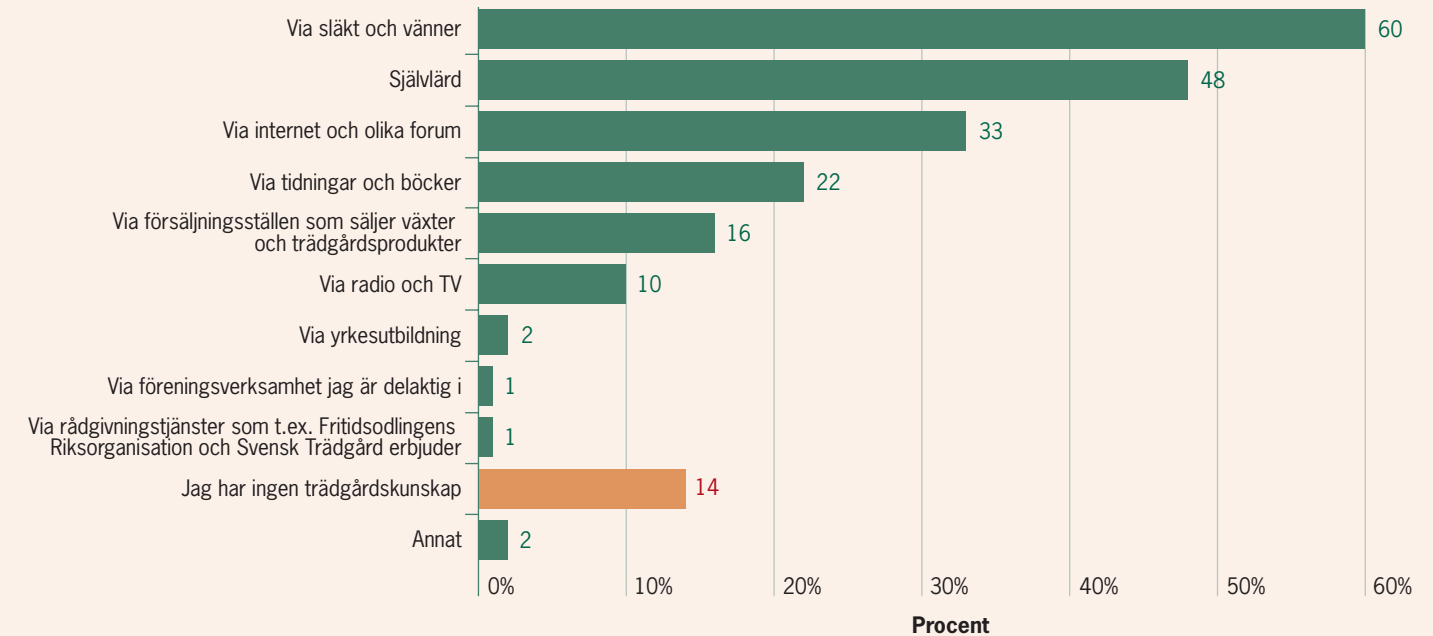
22 procent tar del av trädgårdskunskap via böcker och här är andelen

rätt jämn i alla åldersgrupper över 35 år men för de under 35 år sjunker andelen till 12 procent, en signifikant skillnad i jämförelse med befolkningen i stort. Via radio och tv tar 10 procent av befolkningen in kunskap och tendensen är den samma som för böckerna att de yngre i mindre utsträckning tar del av trädgårdskunskap den vägen.

16 procent tar del av kunskap som försäljningsställen för växter och trädgårdsprodukter delger köparna. Och återigen är det gruppen under 35 år som använder den källan i minst utsträckning.

Kunskap via deltagande i föreningsliv får endast 1 procent av befolkningen del av. Det är förvånansvärt få som känner till och anlitar den oberoende trädgårdsrådgivning som FOR erbjuder.

Diagram 8. Via dessa källor hämtar befolkningen sin kunskap om trädgård. Andel av samtliga 18–84 år. Flervalsfråga. Procent. Novus 2024.

De som är uttalat trädgårdsintresserade och är över 65 år använder dessa kanaler i större utsträckning.

Via olika yrkesutbildningar har 2 procent av befolkningen förvärvat trädgårdskunskaper. Det skulle betyda att omkring 160 000 personer har yrkesinriktad trädgårdsutbildning bland befolkningen i åldern 18–84 år. Andelen med yrkeskunskap är signifikant högre i åldersgruppen 50–64 år.

Intresset för trädgård och odling och hur aktivt man söker kunskap inom området hänger ihop. Och i vilken ålder man är påverkar var man får sin trädgårdskunskap. Skulle det funnits motsvarande uppgifter vid vår senaste rapport hade resultatet sett annorlunda ut då och speciellt för kunskapssökande via internet och olika forum. Utan att ha siffror på det så har tillgången och spridningen av trädgårdskunskap av olika kvalitet ökat rejält via dessa kanaler.

En majoritet, 82 procent, anser att kunskap behövs för att odla och sköta en trädgård. **Släkt och vänner är den viktigaste källan till trädgårdskunskap** följt av det man lär sig på egen hand. Kunskap via internet och olika forum är den tredje viktigaste kunskapskällan.

Tid för trädgårdsarbete

Trädgårdsarbetet är svenskarnas näst största motionsform, 5 miljoner är i rörelse varje vecka

Att ha tillgång till en trädgård eller annan odlingsplats utomhus innebär oftast att arbete behöver göras oberoende om man är intresserad eller inte av trädgård.

I undersökningar om våra levnadsvanor, ULF, från SCB har tidigare framkommit hur ofta man utför trädgårdsarbete. De senaste uppgifterna är från 2007. Nu är frågan inte längre med i deras undersökningar. Men då var trädgårdsarbete den vanligaste

sysselsättningen efter promenader utomhus bland svenska folket. Och visst vågar vi fortfarande påstå detta. Trädgårdsarbete utfördes då av 71 procent av befolkningen 16–84 år minst en gång per år. 45 procent utförde trädgårdsarbete mer än 20 gånger per år och 19 procent utförde trädgårdsarbete mer än 60 gånger per år. (3b)

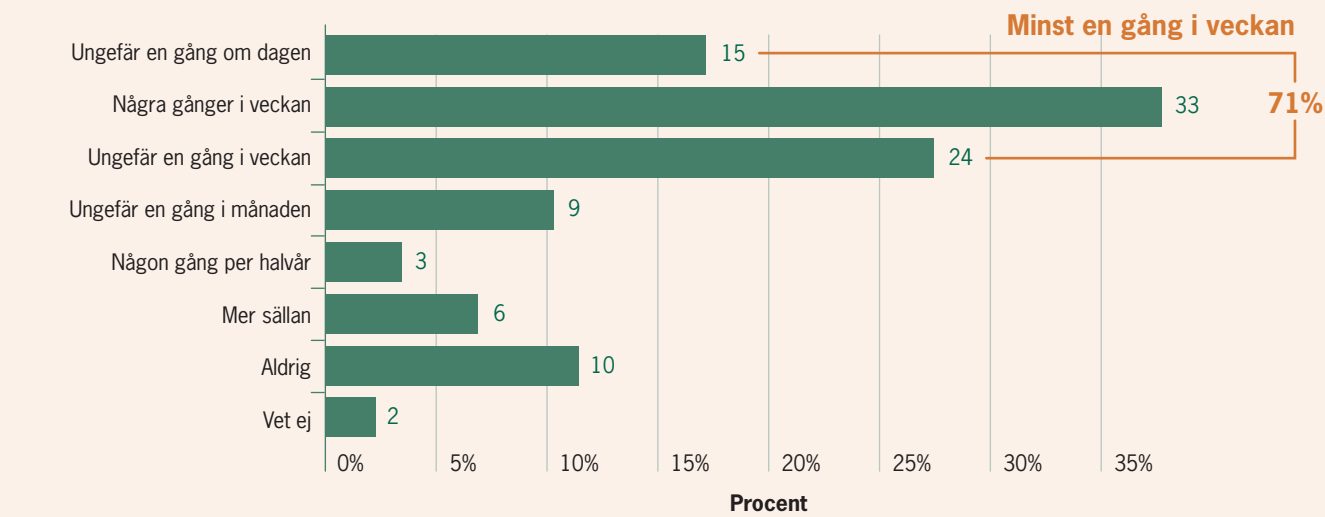
Frågan ställdes lite annorlunda till en riktad målgrupp i vår undersökning och är inte direkt jämförbar med den

från SCB från år 2007. Men bland alla 7 miljoner mellan 18 och 84 år som har tillgång till trädgård och odlingsmöjlighet, utför 71 procent trädgårdsarbete minst en gång per vecka under utomhussäsongen. Och det är betydligt oftare än minst en gång per år. Det betyder att någon form av trädgårdsarbete sysselsätter ungefär 5 miljoner människor i veckan under utomhussäsongen. 15 procent eller drygt en miljon människor utför det dagligen och 33 procent

Tabell 6. De vanligaste fritidssysselsättningar utomhus 2006–2007. Andel av befolkningen 16–84 år. Procent. SCB, Levnadsförhållanden rapport 118, Fritid, 2006–2007.

	Minst 1 gång per år	Mer än 20 ggr per år	Mer än 60 ggr per år
Nöjes- och motionspromenader	75 %	55 %	30 %
Ströva i skog och mark	80 %	37 %	15 %
Trädgårdsarbete	71 %	45 %	19 %

Diagram 9. Andel som utför trädgårdsarbete i olika omfattning. Samtliga 18–84 år med odlingsmöjlighet. Procentsatserna avrundade. Novus 2024.

eller omkring 2,3 miljoner flera gånger i veckan under säsongen. Kvinnor gör det något oftare än män och aktiviteten ökar även något med ålder. Och aktivast är de som har tillgång till kolonilott med eller utan stuga och/eller bor i villa eller radhus.

18 procent arbetar med trädgård och odling mer sällan, en gång per månad eller någon gång per halvår. Mindre aktiv med trädgårdsarbete är man i de yngre åldersklasserna. Och 10 procent eller 700 000 av de som har tillgång till odlingsplats ute sysslar inte med trädgårdsarbete och 2 procent vet inte om de gör det. Bland de som svarat finns även de med balkong eller annan

motsvarande odlingsplats med och till den gruppen hör förmodligen flest av de som aldrig utför trädgårdsarbete.

Vad som ingår i trädgårdsarbetet varierar naturligtvis. För att få ett hum om hur omfattande och tidskrävande trädgårdsarbetet är som man utför fick man även svara på hur mycket tid som sattes på aktiviteten per vecka under utomhussäsongen.

Merparten eller 54 procent eller 3,8 miljoner människor sätter mellan 1 och 4 timmar i veckan på trädgårdsarbetet, 21 procent eller 1,5 miljoner människor mellan 5 och 14 timmar och tre

procent eller över 200 000 människor i befolkningen sätter mer än 15 timmar i veckan på trädgårdsarbete under utomhussäsongen.

Trädgårdsarbete är den vanligaste sysselsättningen efter promenader i landet enligt tidigare undersökning. Nu beräknas 6,2 miljoner regelbundet utföra trädgårdsarbete i större eller mindre utsträckning under utomhussäsongen. Flertalet arbetar med trädgård och odling en till flera gånger i veckan.

I denna mest aktiva grupp verkar inte boendeform vara avgörande för arbetsinsatsen för andelen uppgiven tidsåtgång är den samma oberoende om man bor i hyresrätt, bostadsrätt eller villa/radhus. Och har man kolonilott utan stuga så är det mer sannolikhet att man utför trädgårdsarbete mer än 15 timmar i veckan än för andra former av trädgårds- och odlingsytor.

5 procent vet inte hur många timmar de lägger ner i veckan på trädgårdsarbete och det är många, eller 17 procent, som inte lägger ner en enda arbetstimme i veckan på trädgårdsarbete. Men utifrån tidigare svar, se diagram 9, där 10 procent aldrig trädgårdsarbetat är förmodligen 7 av de 17 procenten sådana som ändå gör det någon gång under säsongen.

Att ofta och i stor omfattning utföra trädgårdsarbete hänger ihop med ett uttalat intresse för trädgård. Vad man gör för trädgårdsarbete berättar inte antalet arbetstimmar men att odla ätbart ökar antalet timmar enligt undersökningen.

Oberoende av vad trädgårdsarbetet går ut på så innebär det i de flesta fall att man rör på sig fysiskt. Trädgårdsarbete är en motionsform och fritidsaktivitet som utförs i olika omfattning av över 6,2 miljoner av befolkningen 18–84 år. Vad detta i förlängningen kan ha för betydelse för folkhälsan är upp till någon annan att forska vidare på.

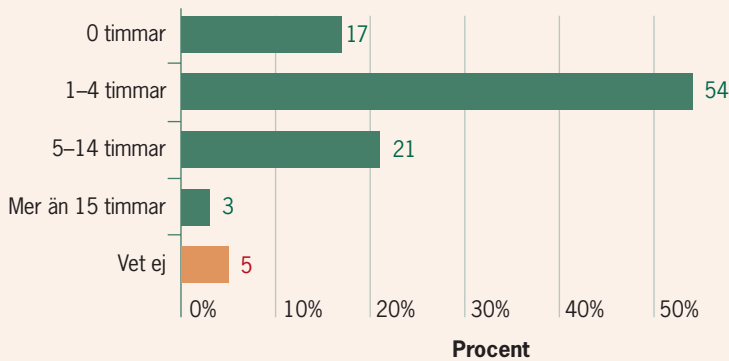
Ta hjälp i trädgården

Det är en mindre del, endast 5 procent, som anlitar extern arbetskraft till trädgårdsarbetet. Andelen är högre i åldersgruppen 50–64 år och signifikant högre mellan 65–84 år. Det är 6 procent av befolkningen som överväger att ta hjälp med trädgården men majoriteten, 88 procent, kommer att fortsätta göra arbetet själva. Löpande trädgårdsarbete verkar de flesta vilja klara själva.

Införandet av Rutavdrag för trädgårdsarbete har påverkat beslutet att ta hjälp i trädgården för en tredjedel av de som gör det i nuläget och i större

utsträckning de hushåll som har en årsinkomst under 500 000 kronor än de som tjänar mer än så. Enligt skatteverkets statistikportal har drygt 250 000 uppdrag med rutavdrag gjorts för trädgårdsarbete under 2023 med ett totalbelopp på över 1,2 miljarder kronor. Antalet uppdrag har ökat sedan införandet 2016 men har hållit denna nivå sedan 2020. Det genomsnittliga rutuppdraget ligger på knappt 5 000 kronor (5).

Diagram 10. Andel arbetstimmar trädgårdsarbete per vecka under utomhussäsongen. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Procent. Novus 2024.

5 procent anlitar extern arbetskraft för skötsel av trädgården. Löpande trädgårdsarbete gör man helst själv.

Trädgårdens betydelse

En fristad för odling, gemenskap och välmående – men med utmaningar

Varför människor väljer och kan bo med tillgång till trädgård, mark och plats för odling kan ha olika anledningar. I Novusundersökningen fick de svarande tretton olika alternativ att välja mellan och rangordna de tre viktigaste. Här är även de som tidigare haft trädgård tillfrågade. Genom att man endast kunde göra tre val var man tvungen att tänka till vad som verkligen är viktigast med att ha trädgård och en plats att odla på. De tre viktigaste parametrarna i undersökningen visade sig vara följande.

En plats att odla ätliga växter som valdes av 38 procent. Signifikant högre rankas parametern i åldersgruppen 18–34 år och bland de som är uttalat trädgårdsintresserade men även av de som bor i norra Sverige.

En förlängning av hemmet att vistas i tillsammans med vänner och familj valdes av 30 procent. Signifikant högre rankas parametern av de som bor i villa eller radhus och har en hög inkomst i hushållet.

En plats att må bra av som främjar min och familjens psykiska hälsa valdes av 29 procent. Signifikant högre rankas parametern av de som har en hög inkomst i hushållet och de som ökat sitt intresse för trädgård och odling under de senaste fem åren. Att man helt eller delvis blir mindre stressad när man odlar håller 57 procent med om i undersökningen, se diagram 28. För flertalet har odlandet en lugnande effekt.

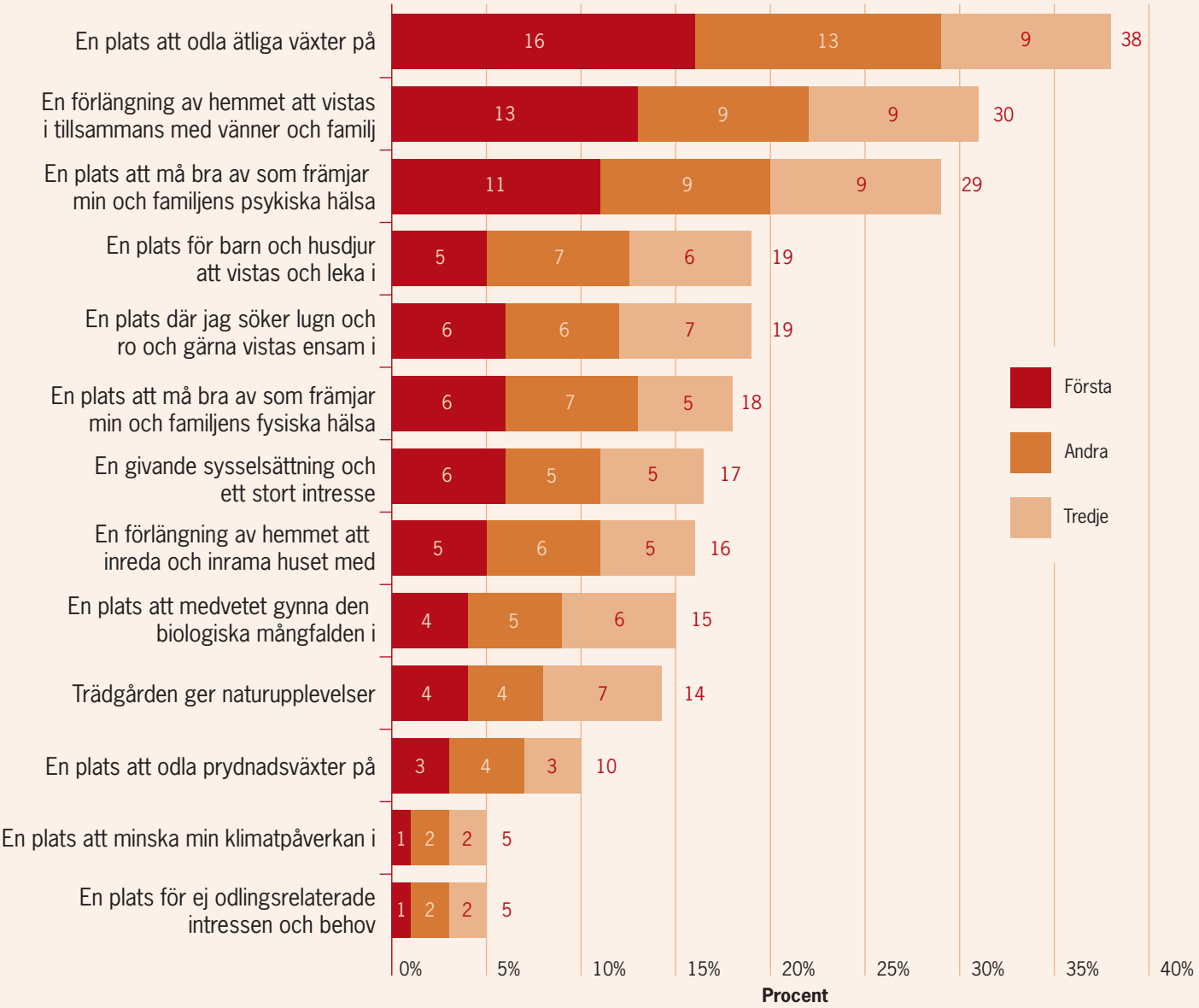
I den svenska trädgården vill innehavarna framförallt odla matnyttigt, kunna umgås med de närmaste och

ha en plats att må psykiskt bra i, blir sammanfattningen utifrån dessa tre högst rankande viktiga parametrar med trädgården och odling i undersökningen.

Sedan är även många andra faktorer med trädgården viktiga och ändamålen kan vara så många fler än vad som här fanns att välja på. För många, är det viktigt att barn och djur får tillgång till vistelseyta utomhus. Man vill kunna dra sig tillbaka och vara ensam i trädgården, men här kan även den fysiska hälsan främjas. Olika parametrar som rankas högt av 18–19 procent av de svarande.

För 17 procent är trädgården/odlingsplatsen stället där man kan utöva det stora intresset man har för trädgården, en sysselsättning man tycker är givande. Föga överraskande är det hela 29 procent som rankar det högst bland de som

Diagram 11. Vilka av följande påståenden är viktigast gällande trädgård. De tre viktigaste rankade som första, andra och tredje. Flervalsfråga. Andel av samtliga 18–84 år med eller som tidigare haft trädgård. Procent. Novus 2024.

är uttalat trädgårdsintresserade och hela 57 procent bland de som har tillgång till kolonilott med eller utan stuga.

För många eller 16 procent, är trädgården en viktig förlängning av huset, en plats att rama in och inreda. Här är det ingen grupp som direkt sticker ut men bor man i Stockholm eller har en mindre tomt på mellan 200 och 499 kvadratmeter viktas detta högre än av befolkningen som helhet.

Det är 15 procent som rankar trädgården som en viktig plats att gynna den biologiska mångfalden på. Andelen bland de som är uttalat trädgårdsintresserade är signifikant högre och ligger på 21 procent och lika stor är andelen bland

de som har stor andel grönska i trädgården.

Även om odling av prydnadsväxter inte rankas lika viktiga som ätbara grödor så är de viktiga för 10 procent av de med trädgård eller annan odlingsplats. Och andelen är större bland de som är i åldern 65–84 år, har balkong eller motsvarande eller inte odlar några ätbara grödor överhuvudtaget.

För 5 procent är trädgården en viktig plats att minska sin klimatpåverkan i. En förhållandevis låg procentsats, klimatkrisen hade ändå påverkat intresset för trädgård och odling för en större andel. Men man kanske inte riktigt vet vad man själv kan göra för in-

De tre viktigaste sakerna med trädgård i undersökningen är:

1. En plats att odla ätliga växter på.
2. En förlängning av hemmet att vistas i tillsammans med vänner och familj.
3. En plats att må bra av som främjar den egna och familjens psykiska hälsa.

satser i trädgården för klimatet och det är andra saker som viktas högre med trädgården. Intressant är att bland de som har tillgång till andra trädgårdar/odlingsplatser än de traditionell är andelen som viktat detta högre eller hela 15 procent.

Men för 5 procent är trädgården en plats där andra än odlingsrelaterade intressen och behov är viktigast, som en plats för bil, båt eller kanske ved. Och föga förvånande är andelen högre bland de som inte är så intresserade av trädgård och även för de som bor i villa eller radhus är andelen högre som har tomten till annat än trädgård och odling.

Trädgårdens nackdelar

Att ha en trädgård kan även ha nackdelar. Bland givna alternativ kunde man välja de aspekter man bedömde som de största nackdelarna med att ha en trädgård. Alla som har eller haft trädgård eller annan odlingsplats gav svar.

Den aspekt som flest, 59 procent, höll med om som nackdel med trädgården var att den kräver underhåll och skötsel. Det kan ha olika orsaker och kanske har många höga krav. Däremot är underhåll och skötsel ett något mindre problem för de som är intresserade av trädgård och ett större problem för de som inte har det som intresse, vilket är logiskt.

En av orsakerna till att skötsel och underhåll upplevs som den största

nackdelen med trädgård skulle kunna vara att man inte vill sticka ut i grannskapet. Men det är endast 8 procent av de svarande som anger rådande normer i grannskapet att följa som en stor nackdel. Men den finns där och männen ser det som än större nackdel än vad kvinnorna gör av någon anledning.

Att skötseln kan kännas betungande hänger förmodligen ihop med tidsbristen som 38 procent anger som en stor nackdel. Det är mycket som ska hinnas med på fritiden. Och det är betydligt fler, över hälften, i åldersgrupperna under 50 år och i hushåll med hemmavarande barn som anger tidsbrist som nackdel. Livspuzzlet är som intensivast för dessa grupper. Om man är trädgårdsintresserad eller inte har mindre inverkan på tidsbristen som nackdel.

Man hinner inte riktigt med allt som ska göras. När man vill sköta sin trädgård på ett visst sätt så är det en stor fördel att kunna utföra åtgärderna vid rätt tidpunkt för att det ska bli så effektivt och bra som möjligt. Tidsbristen blir en nackdel både på det personliga planet men även för trädgården och odlandet för många.

Att de egna ambitionerna med trädgården och odlingen sällan blir som man tänkt sig upplever 24 procent som en stor nackdel. Kanske kan det hänga ihop med den kunskapsbrist som 16 procent upplever som en nackdel i sitt förhållande till trädgården. Att dåliga jord- och markförhållanden är en stor nackdel i trädgården upplever 15 procent. Här tycker kvinnor och män lika men är man uttalad intressera av trädgården upplevs detta som ett större problem.

Vattenbrist och bevattningsförbud upplever 12 procent som en stor nackdel. Här är förutsättningarna olika, olika år och i olika delar av landet, men att vattenbrist upplevs som en stor nackdel av så många är ändå anmärkningsvärt. Effekter av förändringar i klimatet når våra odlingar. Signifikant större andel ser detta som en nackdel i landets södra delar och även de som är uttalat intresserade av trädgård anger det som en nackdel i större utsträckning.

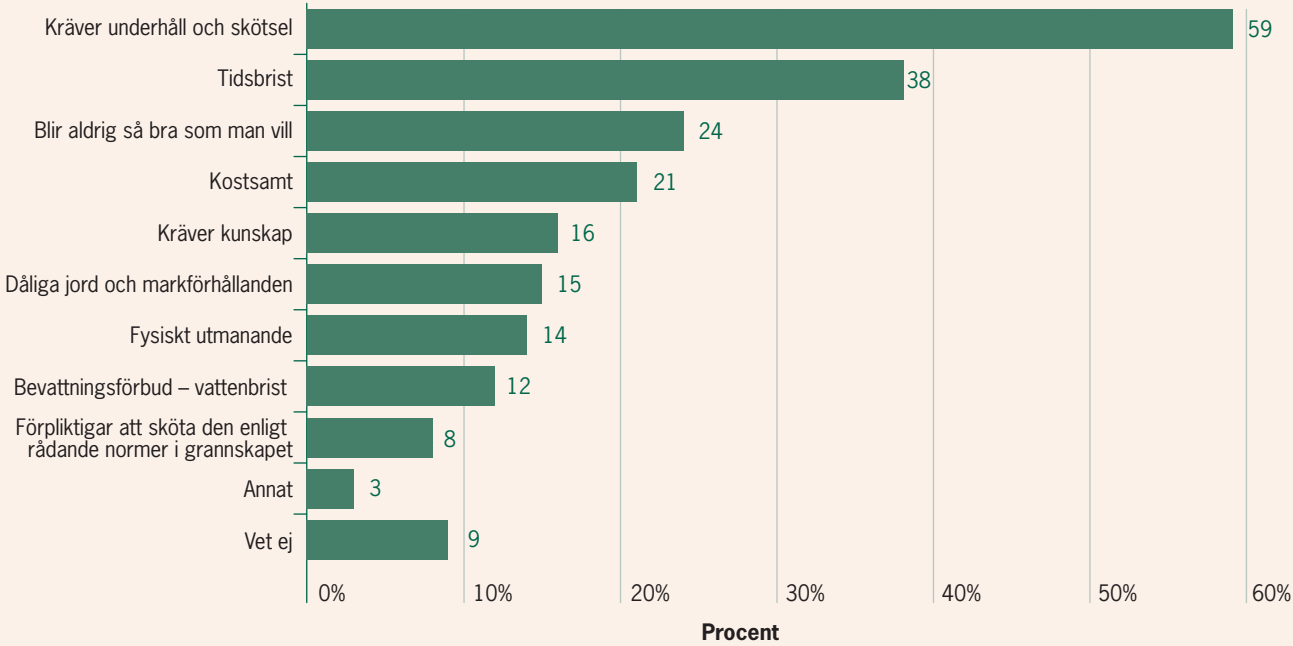
Att de egna krafterna inte räcker till och att arbetet med trädgården blir för fysiskt utmanande anger 14 procent som en stor nackdel. Av naturliga skäl är detta en större nackdel i den äldsta åldersklassen 65–84 år. Och kvinnor ser detta som en större nackdel än männen.

Att trädgård är kostsamt anser 21 procent. Och signifikant fler i de yngre åldersgrupperna under 50 år. Kvinnor ser det även i högre utsträckning som nackdel än vad männen gör. Fler kvinnor än män är intresserade av trädgård och odling och det kan bidra till skillnaden mellan könen. Men hushållens olika inkomstnivåer gör ingen skillnad i andelen som upplever trädgården som kostsamt.

Men uppgifter om trädgårdens nackdelar kan även ses i ett positivare perspektiv om man vänder på procent-satserna och tänker att det oftast är fler som inte upplever dessa angivna nackdelar som speciellt stora.

De största nackdelarna med att ha trädgård är att den kräver underhåll och skötsel, tidsbristen man upplever och att det aldrig blir så bra som man tänkt sig i trädgården.

Diagram 12. De största nackdelarna med att ha trädgård. Andel samtliga 18–84 år som har eller tidigare haft trädgård/odlingsmöjlighet. Flervalsfråga. Procent. Novus 2024.

Med miljön i beaktande

Ett uttalat trädgårdsintresse skapar ambition att beakta olika miljöaspekter

För att ta reda på mer om våra miljörelaterade vanor i trädgården och odlingen ställdes några relevanta frågor i undersökningen gällande detta. En del av frågorna ställdes till hela panelen/befolkningen och några mer odlingsspecifika riktade sig till gruppen med tillgång till odlingsplats utomhus. Av intresse är även att jämföra hur svaren för de uttalat trädgårdsintresserade skiljer sig åt från hela gruppens svar. I graferna framgår skillnaderna mellan resultaten för hela gruppen i jämförelse med de som har ett uttalat trädgårdsintresse.

Miljövänlig i odlingen

Försöker du vara så miljövänlig som möjligt i ditt arbete med odling, var en av frågorna. Vad som är miljövänligt

eller har mindre miljöpåverkan i det man gör i odlingen var upp till var och en att bedöma. Även om man inte vet

Större andel bland de som är uttalat intresserade för trädgård och odling har ambitionen att odla miljövänligt jämfört med samtliga i undersökningen.

om det man gör är bättre eller sämre för miljön så vittnar ambitionen att försöka

vara det om medvetenhet att det man gör i odlingen påverkar miljön på ett eller annat sätt.

56 procent försöker vara så miljövänlig som möjligt i sin odling av alla med tillgång på odlingsplats utomhus. 24 procent tar inte miljön i beaktande i sitt odlande och 20 procent vet inte om de försöker eller inte. Att de är så pass många som inte vet beror kanske på att man inte vet vad som minst påverkar miljön, eller att man inte tänkt i de banorna eller att man inte odlar trots att man skulle kunna.

Bland de som försöker göra detta i högre utsträckning hör gruppen kvinnor i undersökningen, där 63 procent har detta i åtanke i sin odling. Även de som är över 50 år och de som oftare arbetar i trädgården och har ett

Diagram 13. Andel som försöker vara så miljövänliga som möjligt i trädgården/odlingen. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Procent. Novus 2024.

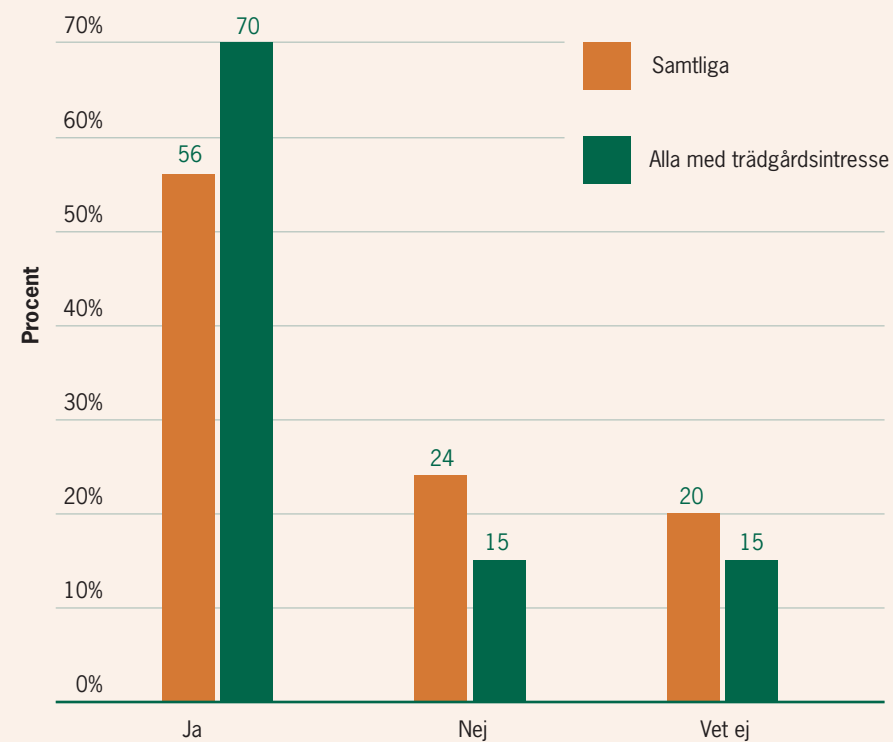
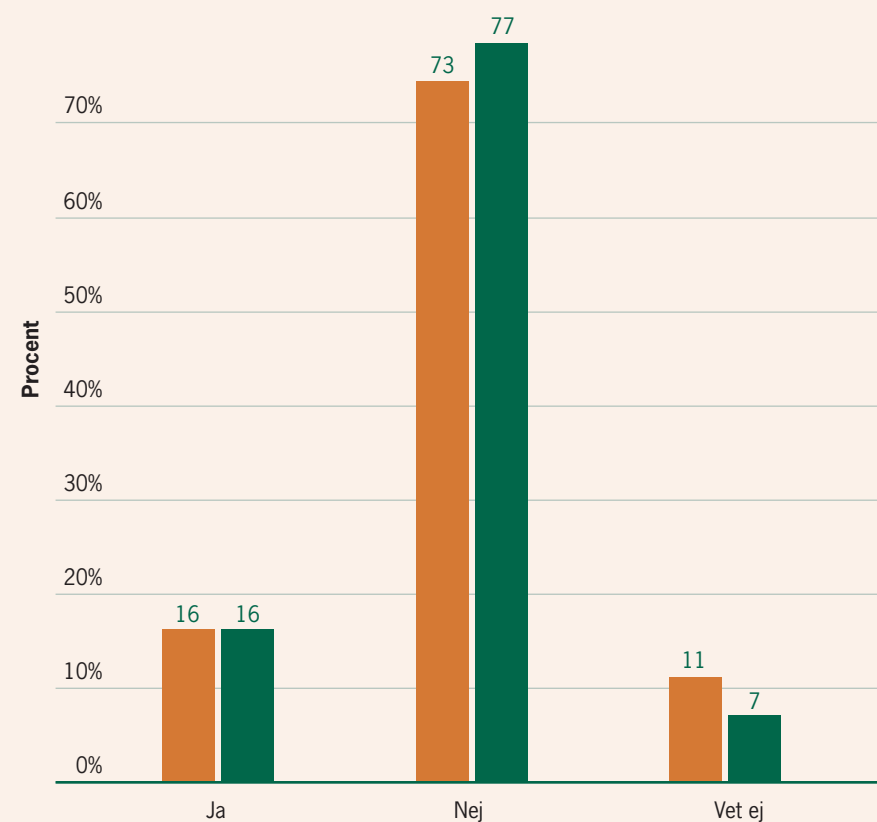

Diagram 14. Andel som tagit aktivt beslut att köpa så lite som möjligt till trädgården. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet i jämförelse med de med trädgårdsintresse. Procent. Novus 2024.

uttalat trädgårdsintresse försöker vara miljövänlig i högre utsträckning än medeltalet. Bland de trädgårdsintresserade är andelen 70 procent som försöker vara så miljövänliga som möjligt i sin odling. Ett uttalat intresse för trädgård och odling ökar medvetenheten att även försöka utföra sitt intresse så miljömedvetet som möjligt!

Att köpa så lite som möjligt till odlingen

Att köpa så lite som möjligt bidrar till minskad miljöbelastning. Bland de med tillgång på odlingsplats utomhus är det 16 procent som tagit det aktiva beslutet som svar på en direkt fråga. Kanske kan man dra den slutsatsen att dessa försöker vara så miljövänliga som möjligt i sina trädgårdsodlingar genom att konsumera så lite som möjligt.

Det finns även ett ekonomiskt incitament och andelen som tagit detta beslut är större i de lägre inkomstklasserna upp till 500 000 kronor i hushållsinkomst per år. Det är svårt att dra några generella slutsatser vad beslutet innebär förutom att de allra flesta inte har tagit det beslutet utan är aktiva konsumenter inom området. Och ett uttalat trädgårdsintresse leder inte till ett mer aktivt beslut om att köpa så lite som möjligt till trädgården. Intresset i sig orsakar förmodligen inköp man annars inte skulle ha haft.

Lika stor andel trädgårdsintresserade som för samtliga försöker köpa så lite som möjligt till trädgården och odlingen.

Diagram 15. Vad man anser om att tillåtna bekämpningsmedel för trädgårdsbruk minskat. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet i jämförelse med de med trädgårdsintresse. Procent. Novus 2024.

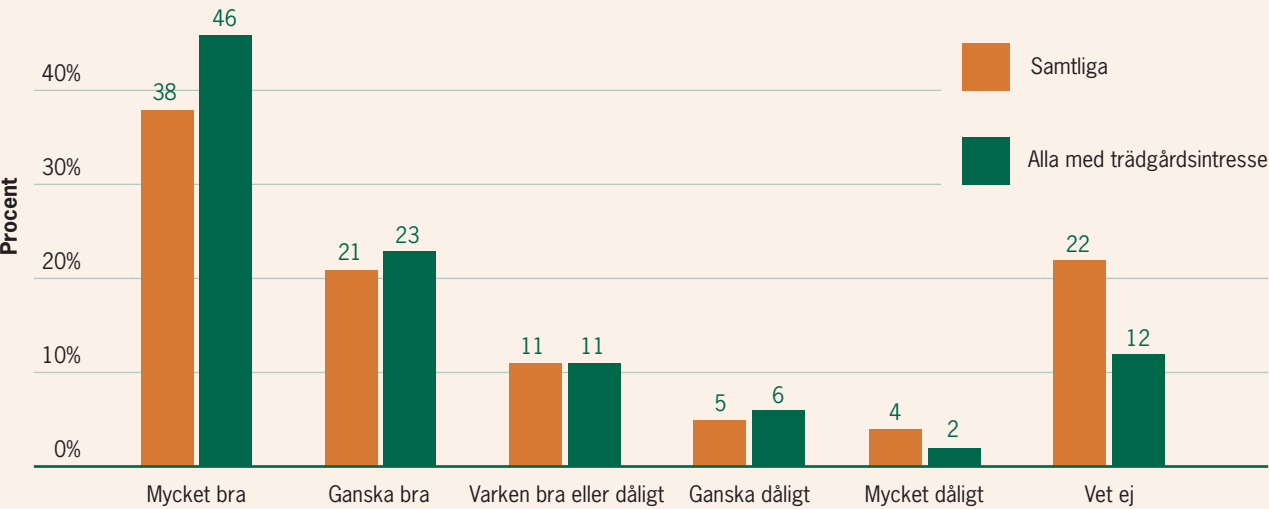

Diagram 16. Andel som är positiv eller negativ till att köpa torvbaserade jordprodukter till trädgården. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet i jämförelse med de med trädgårdsintresse. Procent. Novus 2024.

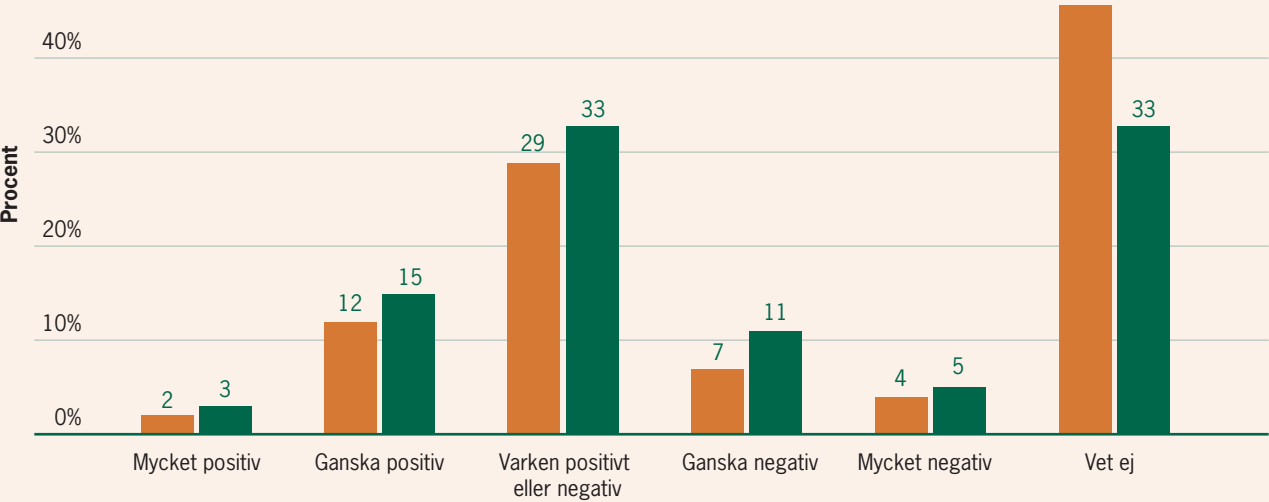
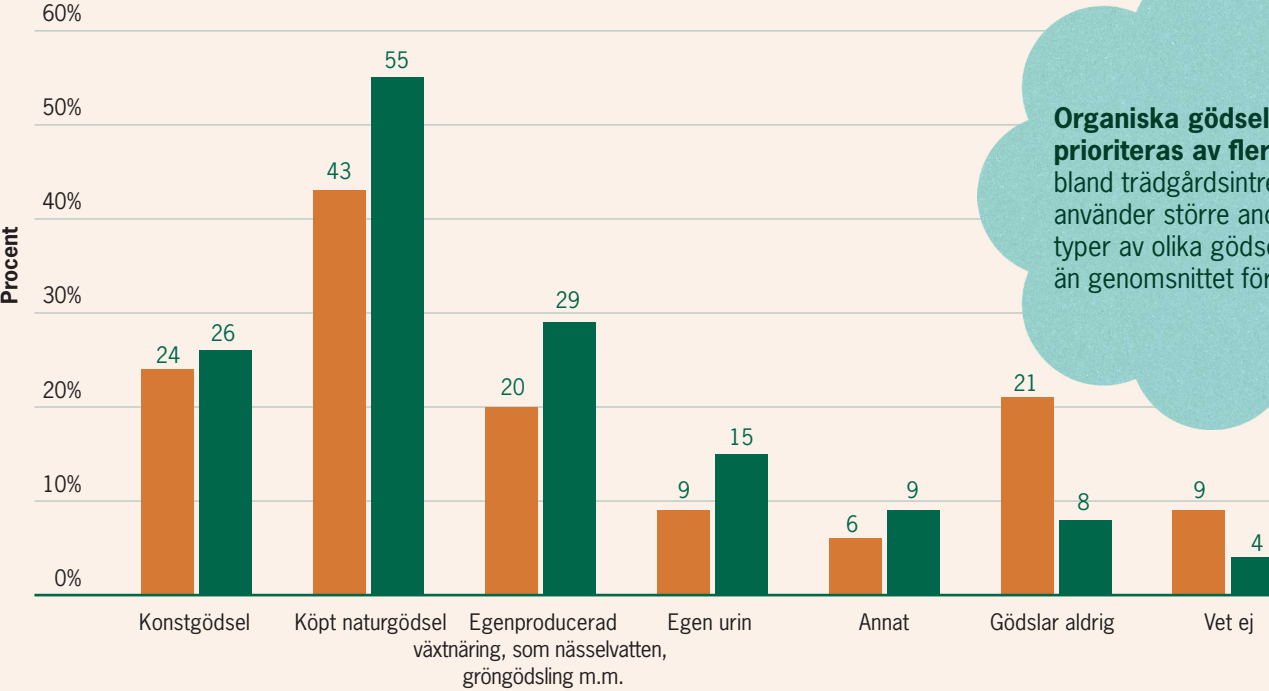

Diagram 17. Vad gödslas odlingarna med. Andel av samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet i jämförelse med de med trädgårdsintresse. Flervalsfråga. Procent. Novus 2024.

Organiska gödselmedel prioriteras av flertalet och bland trädgårdsintresserade använder större andel av alla typer av olika gödselmedel än genomsnittet för samtliga.

Större andel bland de med trädgårdsintresserade jämfört med samtliga tycker det är bra att tillgången på bekämpningsmedel minskat.

Bekämpningsmedel

Antalet bekämpningsmedel som får användas av vem som helst, så kallade klass 3 medel, i trädgårdsodlingen har minskats successivt. Vad befolkningen anser om detta var en av de miljörelaterade frågorna vi sökte svar på. Hela 22 procent hade ingen åsikt i frågan, visste inte, och hade förmodligen inte funderat närmare eller märkt av detta. Och de 11 procenten som tyckte att det var varken bra eller dåligt var kanske inte tillräckligt insatta i frågan eller att det helt enkelt inte spelar någon roll. Bland de som tagit ställning i frågan tycker 58 procent att det är bra eller mycket bra att så har skett, medan nio procent tycker det är ganska eller mycket dåligt att bekämpningsmedlen man kan använda har minskat. Att vi minskar kemikalieanvändningen i våra trädgårdar och odlingar tycker flertalet är bra. Och de med universitetsutbildning i högre utsträckning än genomsnittet. Liksom gruppen med ett uttalat trädgårdsintresse och ett ökande intresse för trädgård och odling. Det hade kunnat vara tvärtom att med ett stort intresse för trädgård så skulle man även vilja ha tillgång till fler bekämpningsmedel för att på så vis kunna skydda sin trädgård och odling mot skadegörare. Men här verkar intresset för trädgård innebära att man i högre utsträckning kan undvara bekämpningsmedel.

Torv i jordprodukter

Hur förhåller sig då befolkningen till att köpa torv för trädgårds- och odlingsändamål – är man positivt eller negativt inställd till dessa torvbaserade jordprodukter? Torv är ett odlingssubstrat med många fördelar men torv kan bidra till ökad koldioxidavgång och negativ klimatpåverkan och köps i stor omfattning av trädgårdsägare. Här är det hela 46 procent som inte vet hur man ska ställas sig i frågan. Det kan bero på att man inte känner till eller är insatt i frågan. Man kan även miss-tänka att många inte ens är medvetna om att den jord som saluförs till stora delar är torvbaserad. Hela 29 procent har uttryckligen inte tagit ställning i frågan och är varken negativt eller positivt inställda till torv-användning i jordprodukter. Positiva till torven är 14 procent och negativt inställda är 11 procent i befolkningen. Fler är positiva än negativa till torv i jordprodukter vi köper. De med trädgårdsintresse är i högre utsträckning negativa till torven. Men de allra flesta i befolkningen är inte insatta i frågan och har ingen bestämd åsikt. Med mer kunskap i frågan, som är komplex, skulle det vara lättare att ha en åsikt.

Hur gödslar vi våra odlingar?

Hur vi gödslar våra odlingar ger en vink om hur vi förhåller oss till naturens kretslopp och cirkulation av näringsämnen och kunskapen om detta. I konstgödsel är näringen framställd på industriell väg och anses av många som sämre för miljön.

Som trädgårdsintresserad har man lättare att ta ställning till torv i jordprodukter och är både mer positivt och mer negativt inställd än samtliga till produkterna.

Bland de i befolkningen med tillgång till odlingsplats i befolkningen är det vanligast att använda inköpt naturgödsel av organiskt ursprung, vilket 43 procent använder sig av. Det kan vara ko- och höns gödsel i påse. Hela 20 procent använder även egenproducerad växtnäring i form av nässelvatten, grüngödsling och motsvarande. En stor andel med tanke på att det innebär större förståelse för hur kretsloppet fungerar och hur man själv kan använda sig av det för att gödsla växterna. Egen urin använder nio procent sig av för att förse växterna med näring. Att gödsla med egen urin kan vara kontroversiellt men det är en näringskälla vi alla har tillgång till. Annat man uppger att man gödslar med är framförallt naturgödsel från egna eller andras djur som häst, ko och höns. Man gödslar även med kompost från kök och trädgård. Sammantaget verkar det vara vanligt att använda gödselmedel av organiskt ursprung i landets fritidsodlingar. Konstgödsel använder 24 procent sig av. Andelen är större bland män och om man bor i södra Sverige och bland gruppen som inte försöker vara så miljövänlig som möjligt i sin trädgårdsodling. Det är alltså mer vanligt att landets fritidsodlingar gödslas med näring av organiskt ursprung än med konstgödsel. Bland de som är uttalat intresserade av trädgårdsodling används gödsel i högre andel och framför allt organiska och egna organiska gödselmedel. Dock berättar detta inget om hur gödselmedlen används och i vilka mängder och hur de påverkar miljön, men ambitionen att använda gödsel av organiskt ursprung och i den bemärkelsen odla ekologiskt finns. Många kombinerar olika typer av näringskällor. Och en stor andel av de som har tillgång till odlingsplats utomhus gödslar inte alls eller vet inte om att det de tillför gödslar. Förmodligen kan det vara så att man inte har några växter eller så får växterna ingen tilläggsnäring.

Kompostering av trädgårdsavfall

Det är 45 procent av de med tillgång till odlingsplats utomhus som komposterar organiskt material från trädgården och odlingen för eget bruk. 19 procent av dessa är mer hängivna komposterare medan övriga gör det till viss del. 53 procent av gruppen komposterar inte men då ska vi komma ihåg att här finns även svar från de med endast balkong eller motsvarande odlingsplats att tillgå och har således mindre plats för kompostering. Att ungefär hälften av alla med möjlighet till odling också i viss utsträckning sitt organiska avfall på hemmaplan blir en rimlig slutsats.

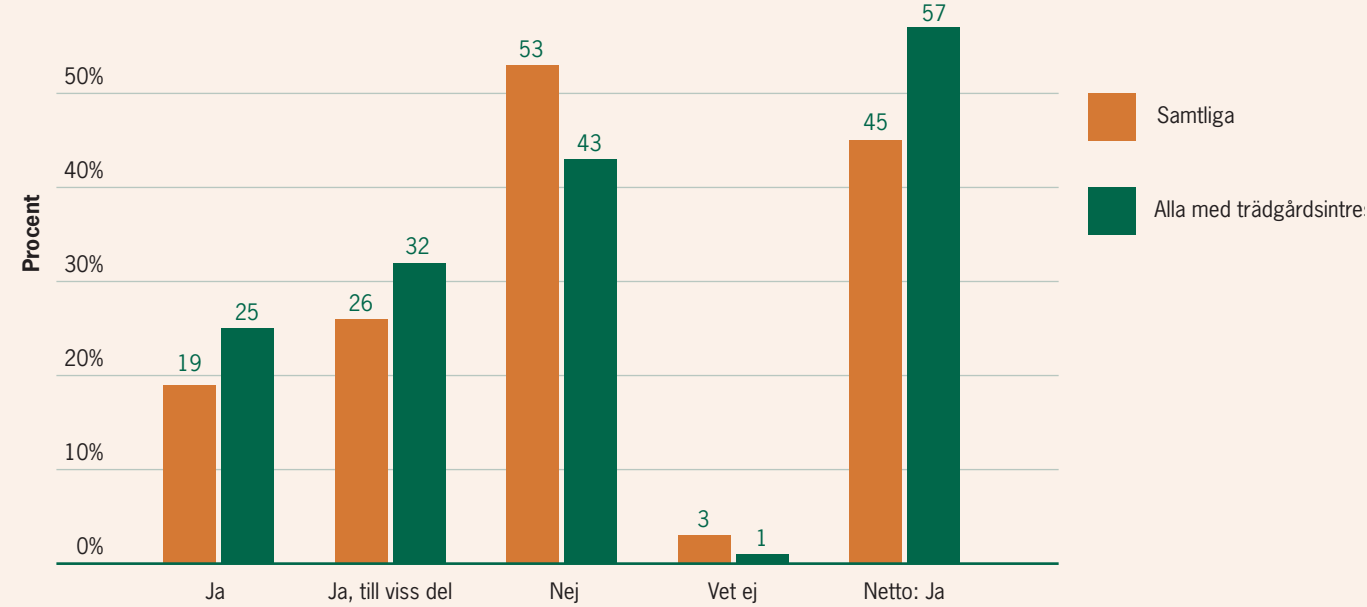
Man komposterar mer i den högsta åldersgruppen 65–84 år. Bland de som bor i villa eller radhus komposterar hela 54 procent. I gruppen som försöker vara så miljömedvetna som möjligt är andelen 57 procent, samma andel som gruppen med intresse för trädgård har.

Komposten brukar benämnas som trädgårdens mittpunkt så det är förvånande att hela 43 procent i denna grupp inte komposterar sitt trädgårdsavfall. Kanske är man rädd för smittspridning, eller så finns inte utrymmet eller så är det smidigare att använda sig av kommunens tjänster för insamling.

Bland trädgårdsintresserade komposterar större andel avfall från trädgården än genomsnittet för samtliga.

Diagram 18. Andel som komposterar för eget bruk. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet i jämförelse med de med trädgårdsintresse. Procentsatser avrundade. Novus 2024.

Växtavfall som dumpas i naturen

Enligt miljöbalken är det förbjudet att kasta växtavfall i naturen. Det ska omhändertas och cirkulera i den egna trädgården eller föras till allmän återvinning. 59 procent i vår undersökning uppger att de inte kastar något trädgårdsavfall i naturen medan 29 procent gör det ibland och sju procent alltid gör det. En andel som ligger nära Naturvårdsverkets uppgift om att sex procent av befolkningen gör det.

Enligt undersökningen är det vanligare att göra det om man bor i östra eller norra Sverige och om man har sin trädgård/odlingsyta vid sommarstugan. Det är även de med stor andel grönyta i trädgården och som odlar ätbara grödor som gör detta i större utsträckning. Förklaringen kan vara att man får mer organiskt avfall från sin odling och att trädgården ligger naturnära. Inte heller de med ett intresse för trädgård har ett bättre beteende. Vi ska gynna den biologiska mångfalden och inte sprida oönskade växter till naturen. En spridningsväg är att det slängs växtdelar i naturen.

Kompostering av köksavfall

Kompostering av organiskt material från det egna köket för egen användning är ovanligt. 25 procent gör det i alla fall till viss del och av dessa är det 9 procent som mer eller mindre alltid gör det. Medan övriga 73 procenten inte komposterar köksavfall. Det verkar vara äldre personer som gör det i större utsträckning och kanske finns det här personer som haft det till vana länge.

Även de som försöker vara så miljövänliga som möjligt i sin odling gör det i högre utsträckning. Numera ska alla ha möjlighet att separera det organiska materialet från köket för att detta ska tas tillvara via den kommunala avfallshanteringen.

Samla regnvatten till bevattning

Alla med tak i anslutning till odlingen har möjlighet att ta tillvara nederbörd och använda till bevattning av odlingen. Och det är hela 43 procent som gör det i någon utsträckning och 19 procent av dessa samlar stora mängder. Det är 55 procent som inte samlar något bevattningsvatten för tillfället men 13 procent av dessa funderar på att börja

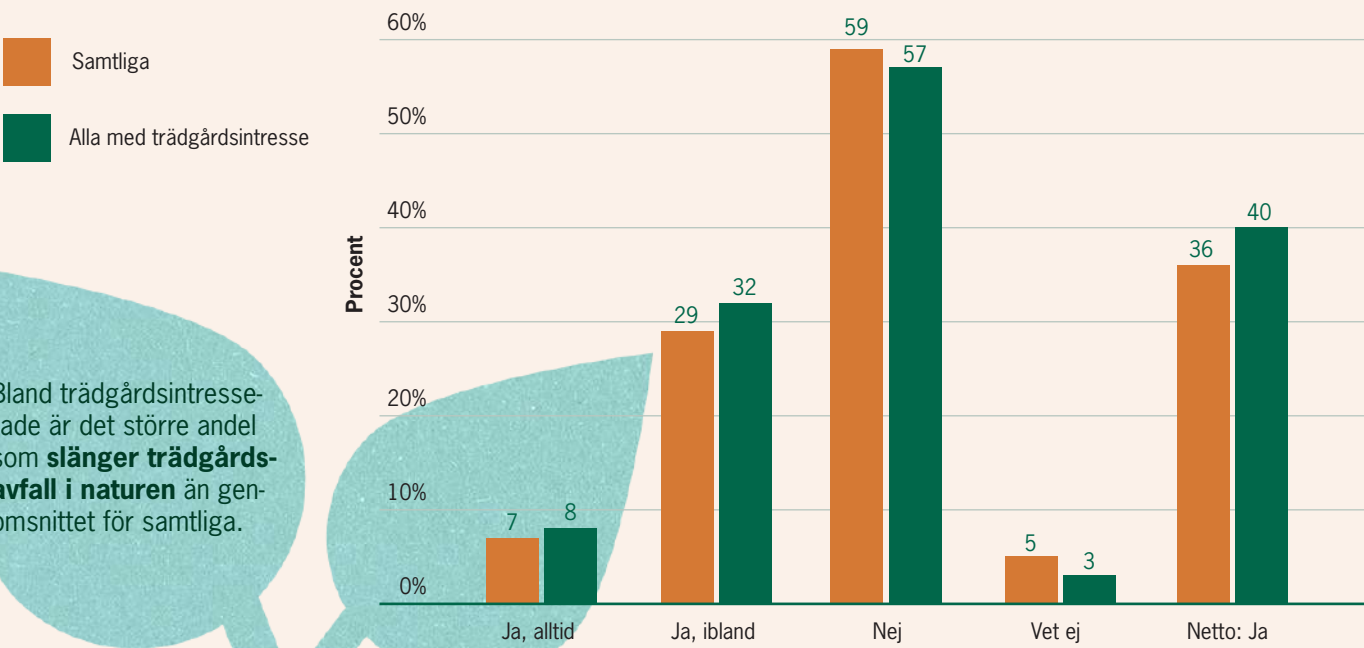
göra det. Här finns en resurs som många använder sig av eller funderar på att börja göra.

Av naturliga skäl är det vanligare att samla regnvatten om man bor i villa eller radhus och har egen trädgård vid bostaden eller sommarstugan. Bland dessa samlar ungefär hälften regnvatten.

Större andel av dem som är uttalat intresserad av trädgård och odling eller har ett ökande intresse för trädgård eller tillhör gruppen som försöker vara så miljövänliga som möjligt i sin odling, samlar regnvatten. Och det är vanligare i mindre städer och landsbygdskommuner och om man bor i landets östra delar. Bland alla dessa grupper ligger andelen som samlar regnvatten på mellan 50 och 56 procent.

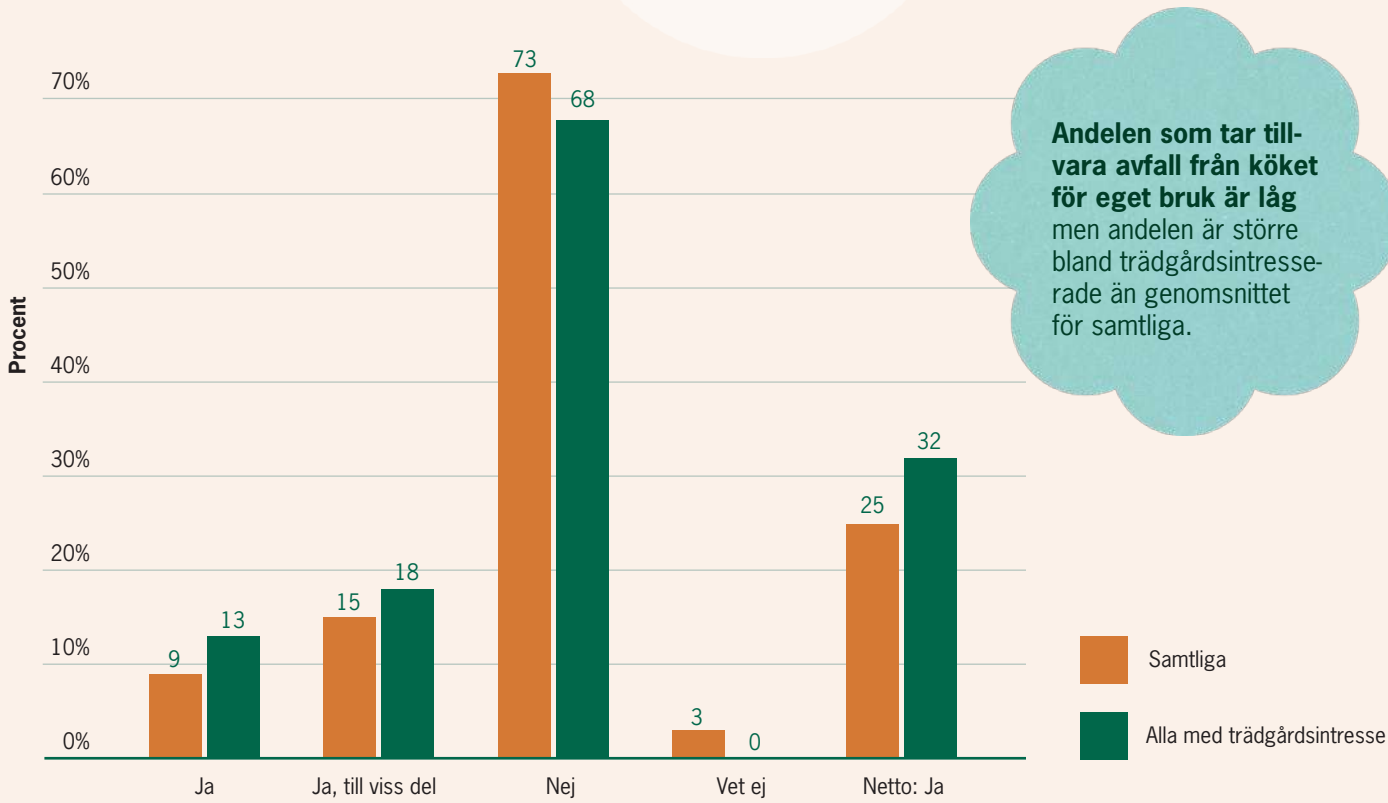
Större andel av de med trädgårdsintresse tar tillvara regnvatten än genomsnittet för samtliga.

Diagram 19. Andel som kastar trädgårdsavfall i naturen. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet i jämförelse med de med trädgårdsintresse. Procentsatser avrundade. Novus 2024.

Bland trädgårdsintresserade är det större andel som slänger trädgårdsavfall i naturen än genomsnittet för samtliga.

Diagram 20. Andel som komposterar köksavfall för eget bruk. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet i jämförelse med de med trädgårdsintresse. Procentsatser avrundade. Novus 2024.

Andelen som tar tillvara avfall från köket för eget bruk är låg men andelen är större bland trädgårdsintresserade än genomsnittet för samtliga.

Diagram 21. Andel som samlar regnvatten till bevattning i trädgården. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet i jämförelse med de med trädgårdsintresse. Procentsatser avrundade. Novus 2024.

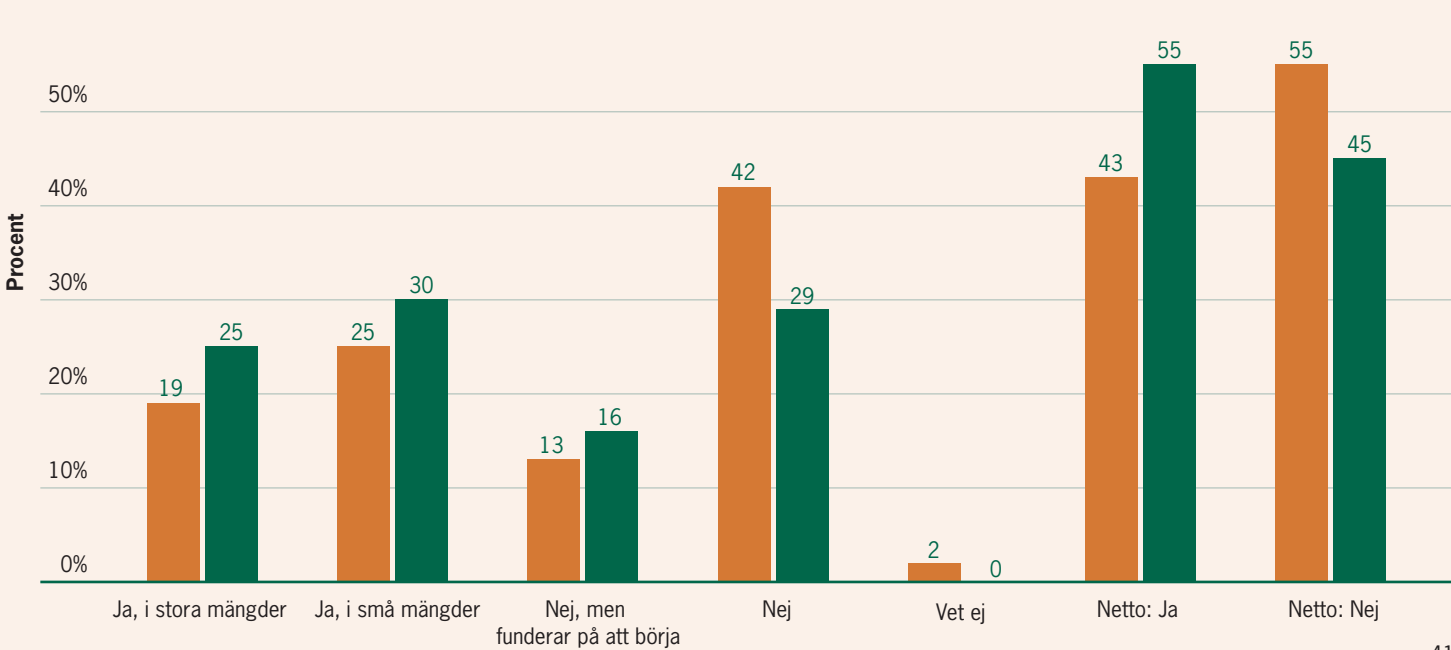
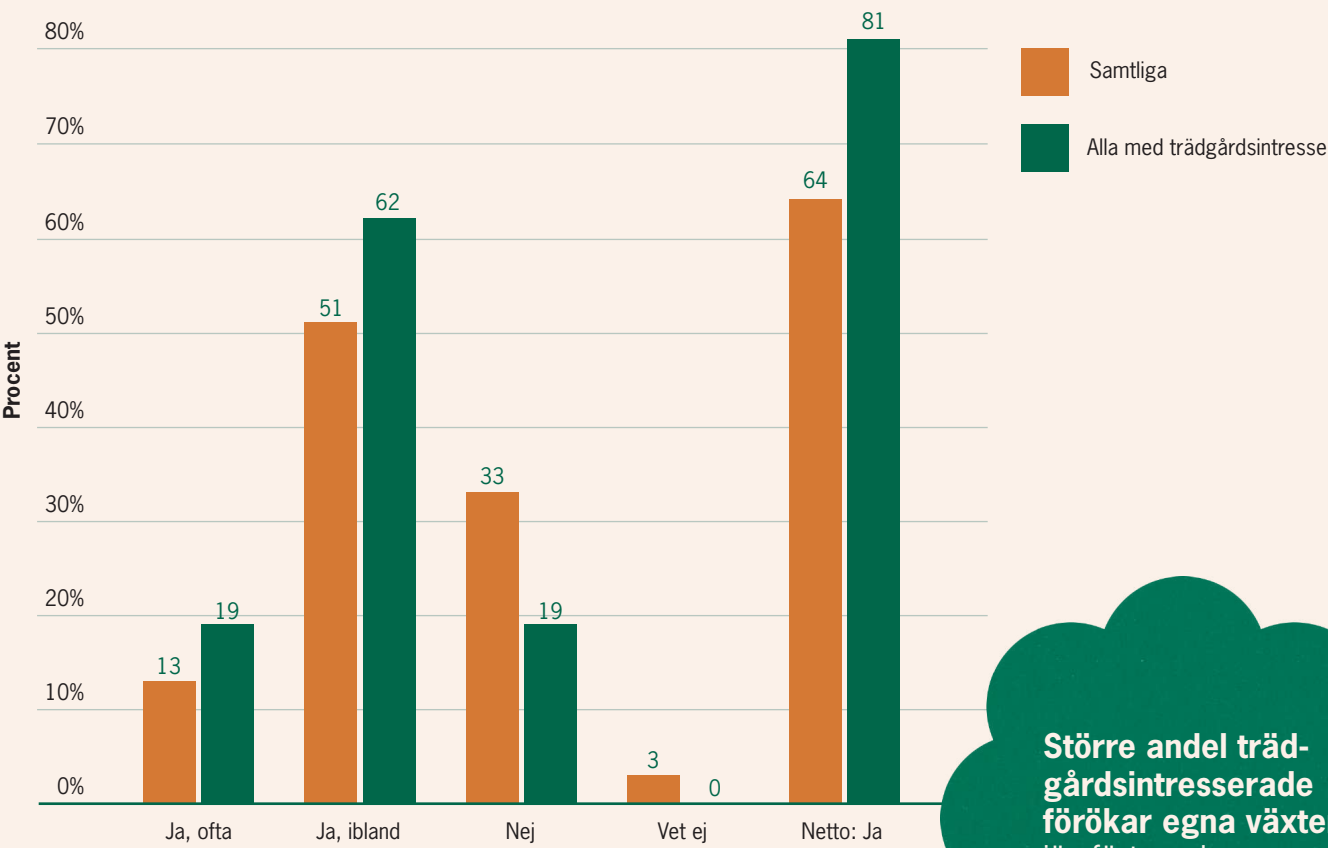
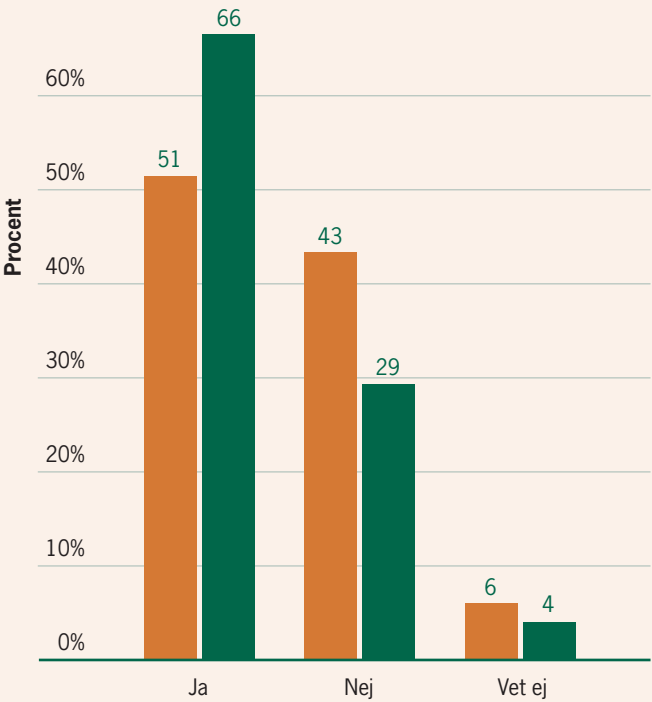

Diagram 22. Andel som förökar eget växtmaterial. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet i jämförelse med de med trädgårdsintresse. Procent. Novus 2024.

Större andel trädgårdsintresserade förökar egna växter jämfört med genomsnittet för samtliga.

Diagram 23. Andel som medvetet försöker gynna den biologiska mångfalden i trädgården. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet i jämförelse med de med trädgårdsintresse. Procentsatser avrundade. Novus 2024.

Föröka eget växtmaterial

Många växter är lätta att föröka själv genom att dela plantor eller ta sticklingar och frön. Detta görs av hela 64 procent av de med tillgång till odlingsplats utomhus. 13 procent av dessa gör det ofta och 33 procent förökar inga växter själva.

Andelen som förökar eget växtmaterial är högre för kvinnor och de som bor i södra Sverige och de som försöker vara så miljövänliga som möjligt i trädgården. I dessa grupper är andelen strax över 70 procent. Är man uttalat intresserad av trädgård så stiger andelen som förökar egna växter till hela 81 procent.

Medvetet gynna biologisk mångfald

De flesta har hört talas om biologisk mångfald och att den är viktig att upprätthålla. Steget att medvetet gynna mångfalden i trädgården genom att till exempel odla många olika växter, anlägga äng, sätta upp fågelholkar och andra åtgärder har 51 procent av de med tillgång till odlingsplats utomhus tagit. Målsättningen att bidra till biologisk mångfald finns hos över hälften. Men 43 procent gör inga medvetna åtgärder för den biologiska mångfalden och 6 procent vet inte om de gör det. Det är inte lätt att förstå begreppet biologisk mångfald och ännu svårare att veta vad man själv kan göra för att gynna den. Att det endast är 6 procent som svarar att de inte vet kan tolkas som om de flesta ändå vet något om biologisk mångfald.

Medvetna åtgärder för mångfalden görs i större utsträckning om man bor i villa eller radhus och man har en stor andel grön yta i trädgården, och av kvinnor och bland de som försöker vara miljövänliga i arbetet med odling. Bland de som försöker vara miljövänliga är det hela 71 procent som medvetet gör åtgärder för den biologiska mångfalden.

Fritidsodlarna som konsumenter

Det växande intresset för trädgård genererar 22 miljarder kronor i årlig konsumtion

Nationalräkenskaperna

Utifrån Statistiska centralbyråns statistikdatabas och Nationalräkenskaperna, som beskriver landets sammantagna ekonomiska aktivitet och utveckling, uppgick hushållens ”trädgårds-konsumtion”, det vill säga inköp, av trädgårdsprodukter som blommor, trädgårdsväxter, fröer, jord, växtnäring och krukor för både inom- och utomhusbruk till 14,3 miljarder kronor för år 2022 (fasta priser inklusive moms med 2020 som referensår COICOP-2018 ändamålskod 09.3.1) Här ingår även närliggande produkter och tjänster som julgranar, artificiella växter och leverensavgifter för växter. (3d)

Svenskarnas konsumtion av ovan-nämnda produkter har stigit med 2 miljarder kronor i fasta priser under en

tioårs period med en kraftigare ökning under pandemiåren 2020–2021. Sedan har konsumtionen av dessa produkter planat ut. Med inflationen inberäknat har kostnaden för dessa produkter blivit ungefär en miljard kronor dyrare. (3d)

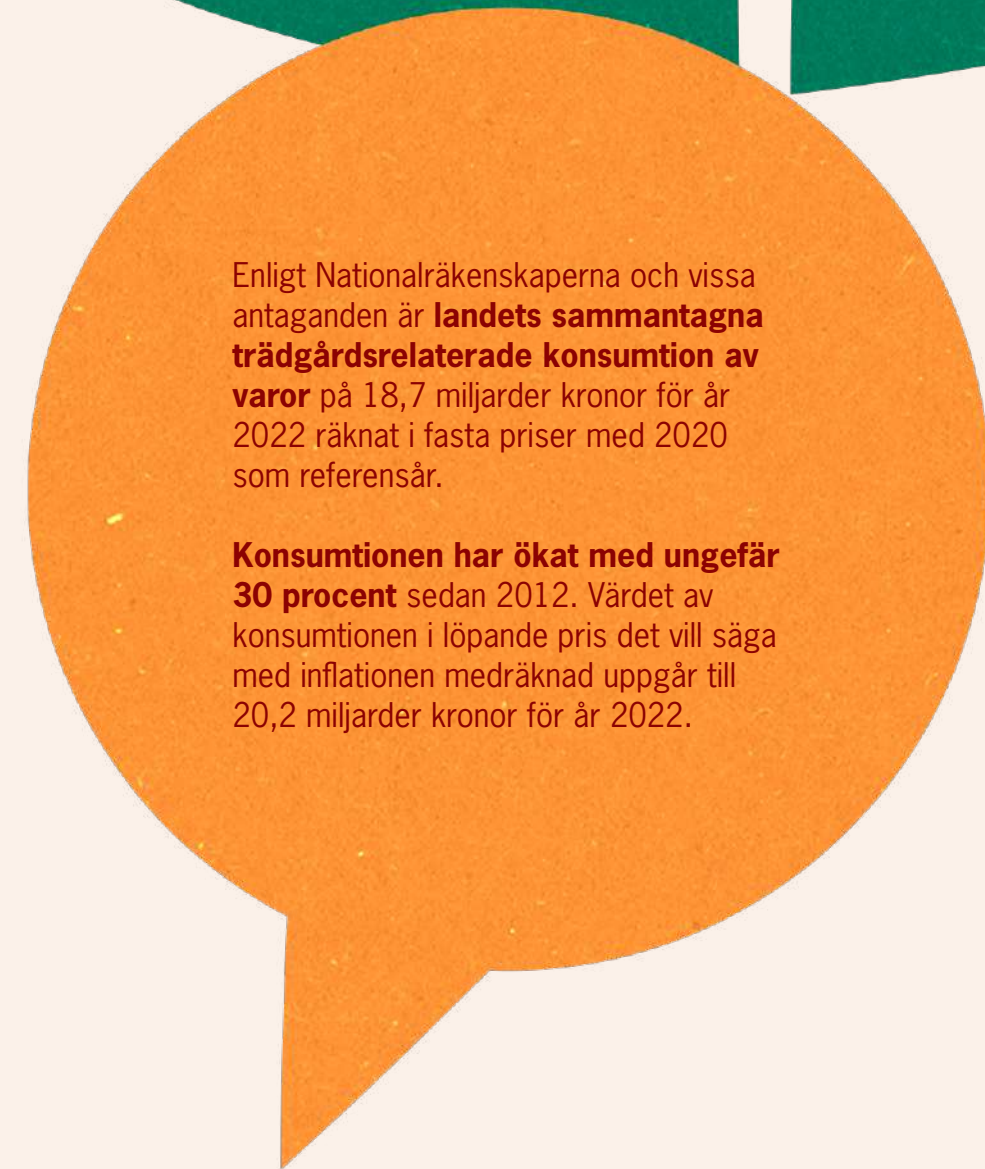
Med löpande prissättningen, där inflationen är inberäknad, uppgår hushållens konsumtion till 15,3 miljarder kronor för ovannämnda produkter år 2022.

Till detta behöver man även ta med vad som spenderats på större motor-driven utrustning och redskap och på mindre verktyg och utrustning för hus och trädgård. Den summan var år 2022 uppe i 13,5 miljarder kronor i fast pris (fasta priser inklusive moms med 2020 som referensår COICOP-2018 ändamålskod 05.5). Vad som används

för hus respektive trädgård kan inte utläsas från nuvarande statistik men trädgårdsutläggen skattas till ungefär en tredjedel utifrån tidigare tillgängliga uppgifter (6a).

Detta ger ca 4,4 miljarder kronor för år 2022 i fast pris för trädgårds-relaterade verktyg och utrustning. Dessa poster har ökat med 2,3 miljarder kronor under de senaste tio åren och här har ökningen varit störst under åren 2020–2022.

Med löpande prissättning, det vill säga med inflationen inberäknad, uppgår hushållens konsumtion till 4,9 miljarder kronor för redskap, mindre verktyg och utrustning till trädgården år 2022.

Enligt Nationalräkenskaperna och vissa antaganden är **landets sammantagna trädgårdsrelaterade konsumtion av varor** på 18,7 miljarder kronor för år 2022 räknat i fasta priser med 2020 som referensår.

Konsumtionen har ökat med ungefär 30 procent sedan 2012. Värdet av konsumtionen i löpande pris det vill säga med inflationen medräknad uppgår till 20,2 miljarder kronor för år 2022.

Utlägg enligt Novusundersökningen

I Novusundersökningen skattade hushåll med tillgång till trädgård och odlingsmöjlighet själva hur mycket de spenderade på givna utgiftsposter i ett givet intervall under ett år. Mest spenderar man på växter inomhus som krukväxter och snittblommor, men ungefär lika mycket på växter utomhus som träd, buskar och andra plantor. Men inomhusväxter kan även de som inte uppgett att de har tillgång till trädgård köpa så den posten hade varit större om alla i undersökningen hade fått frågan.

Nästa post i storleksordningen är inköp av jord. Därefter följer frön och utsäde och minst gör man av med på gödsel. Övriga utgifter till trädgården som krukor, redskap, maskiner och annat blir också en stor utgiftspost. Översätter man svaren för alla hushåll med tillgång på trädgård och odlingsmöjlighet så spenderar dessa sammanlagt uppemot 22 miljarder kronor fördelade på dessa trädgårdsposter under ett år. Utlägget på årsbasis per hushåll anges i medeltal. Och här kan det naturligtvis skilja sig rejält mellan olika hushåll. Vid nyetablering av hus och trädgård kan kostnaderna bli betydligt högre medan en begränsad odling på balkongen kostar mindre. Det är 19 procent som uppger att det anlagt någon form av ny trädgård de senaste fem åren.

Utifrån uppgifterna i Novusundersökningen och från Nationalräkenskaperna för år 2022 blir slutsatsen att **hushållens sammanlagda inköp av växter och andra trädgårdsrelaterade produkter** uppgår till uppemot 22 miljarder kronor år 2024.

Hur mycket som spenderats är en grov skattning utifrån de svarandes egna uppgifter inom ett givet kostnadsintervall. Den högre siffran i intervallet valdes i summeringen med motivationen att man gärna underskattar sina utlägg eller inte har koll på vad de andra i hushållet köper.

Baserat på att 87 procent i åldern 18–84 år har tillgång till trädgård eller annan odlingsmöjlighet blev antagandet att motsvarande del av alla hushåll i landet eller 4,3 miljoner av dessa har det. Totala antalet hushåll i Sverige enligt SCB var drygt 4,9 miljoner år 2023.

Den trädgårdsrelaterade konsumtionen har ökat med ungefär 30 procent under de senaste tio åren och mest under pandemiåren enligt Nationalräkenskaperna. Inflationen har bidragit till en ökad kostnad även för den trädgårdsrelaterade konsumtion i landet och har förmodligen påverkat hushållens köpkraft och efterfrågan kan ha mattats av fram till idag. Det finns även ett samband mellan produktionen av småhus och försäljning av trädgårdsprodukter.

Tabell 7. Skattning av hushållens kostnader för trädgårdsrelaterade produkter på årsbasis. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Novus 2024.

Trädgårdsrelaterad produkt	Årsbasis (miljarder, kronor)	Medeltal per hushåll med trädgård/odlingsmöjlighet (kronor)
Växter inomhus (krukväxter, snittblommor m.m.)	3,6–4,9	830–1 150
Växter utomhus (träd, buskar och andra plantor)	3,4–4,7	800–1 080
Jord	2,7–3,8	640–880
Frön och utsäde (sättlök, potatis, dahliaknölar m. fl.)	1,6–2,3	360–530
Gödsel	1,5–2,1	350–490
Övrigt trädgårdsmaterial (krukor, redskap, maskiner m.m.)	3,1–4,2	720–980

Odling av ätbart

Hushållen odlar eget för matbordet

Som tidigare framkommit är det hela 7 miljoner människor i åldrarna 18–84 år som har tillgång till en trädgård eller annan odlingsmöjlighet. Av dessa är det 76 procent eller 5,3 miljoner eller ungefär hälften av hela befolkningen som odlar något ätbart i hushållet. Ungefär 3,2 miljoner hushåll i Sverige kan servera något från egen odling på matbordet under året.

Det är betydligt fler hushåll än vad som framkom i Jordbruksverkets rapport, Fritidsodlingen i Sverige, från 2014. En ökning har skett i jämförelse med den undersökningen men det är två olika undersökningar som inte kan jämföras fullt ut. Samma gäller motsvarande siffra i vår tidigare rapport från 2012 där underlaget inte var lika representativt som i Novusundersökningen.

I dessa hushåll som odlar ätbart är alla inte själva aktiva odlare men någon i familjen är det. Vanligast är att en person är engagerad i odlandet av ätbart men i ungefär vart femte hushållen är det två eller ibland fler som är delaktiga. Och i ungefär en tredjedel av dessa hushåll är barn under 18 år engagerade i odlandet. Finns det hemmavarande barn i hushållet ökar andelen som odlar ätbart till 84 procent. Och finns det trädgårdsintresse är andelen som odlar ätbart uppe i 90 procent.

Bland alla som har tillgång till en trädgård och odlingsmöjlighet i någon form har 33 procent ökat sin odlingsyta för ätliga grödor under de senaste fem åren. Och den största ökningen finns bland de vuxna som är under 50 år, här är andelen omkring 40 procent. Det är

även en märkbar större andel bland de med stora tomter, över 1 000 kvadratmeter, som ökat ytan för ätbara växter. Och det är inte bara ytan som utökats utan även mängden som odlats har ökat under de senaste fem åren.

Diagram 24. Andel som odlar något ätbart i hushållet. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Procent. Novus 2024.

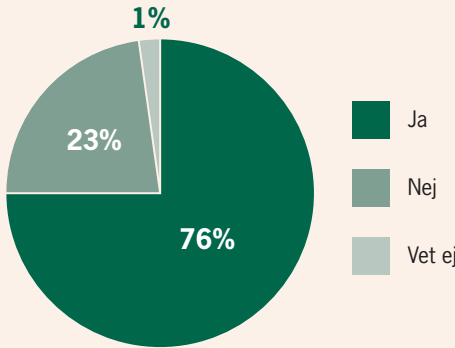

Diagram 25. Andel som utökat sin odlingsyta för ätliga produkter under de senaste fem åren och per åldersgrupp. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Procent. Novus 2024.

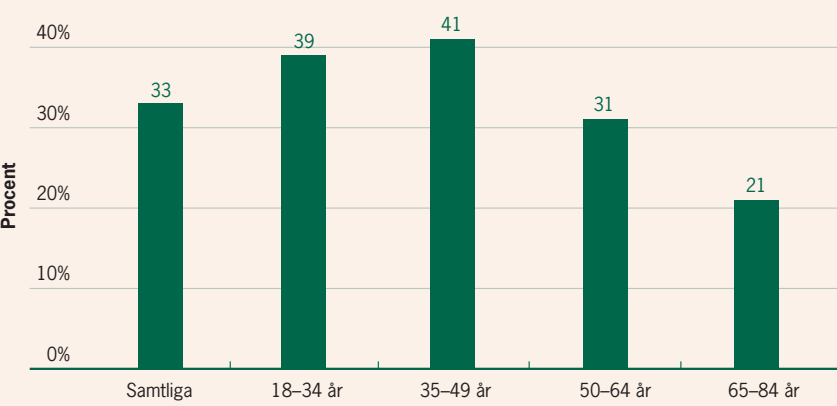
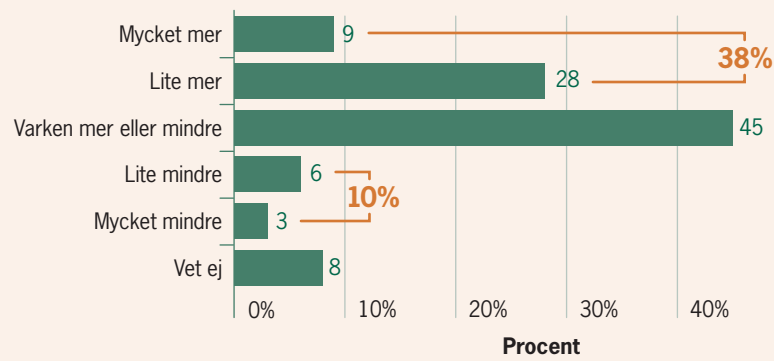

Diagram 26. Andel som ökat eller minskat mängden odlade ätbara grödor i hushållet under de senaste fem åren. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Procentsatser avrundade. Novus 2024.

Det är 38 procent som odlar mer ätbart i mängd till hushållet än tidigare och 9 procent av dessa mycket mer. De flesta, 45 procent, har behållit mängden konstant och 10 procent har minskat på odlandet av ätbart och ungefär lika många har inte koll eller vet inte.

Intressant är att andelen som nu ökat mängden ätbart mycket mer finns i högre grad bland gruppen med små markytor 26–99 kvm och de med riktig stora över 5 000 kvm. De sistnämnda har i alla fall inte brist på markyta och har den begränsningen. Och de med liten markyta har kunnat öka andelen på den begränsade ytan de har tillgänglig. Även grupper med tre eller fler barn under 18 har ökat mängden ätbart liksom de med uttalat och ökat trädgård för trädgård under de senaste fem åren. Vill man så kan man!

En plats att odla ätliga växter på är även det som flest rankar som viktigast i sin trädgård, bland andra angivna alternativ, i undersökningen, se diagram 11. Utan att veta vilka kvantiteter som odlas av landets fritidsodlare blir slutsatsen att fler odlar mer ätliga produkter till det egna hushållet än för fem år sedan.

Det är 76 procent av de med odlingsmöjlighet som odlar ätbara växter. Det innebär att **ungefär hälften av hela befolkningen odlar något ätbart till hushållet**. Fritidsodling av ätbart har ökat under de senaste fem åren.

Ätbara grödor odlas främst i den egna trädgården men även på balkong, i växthus och en av tio odlar ätbart även inomhus.

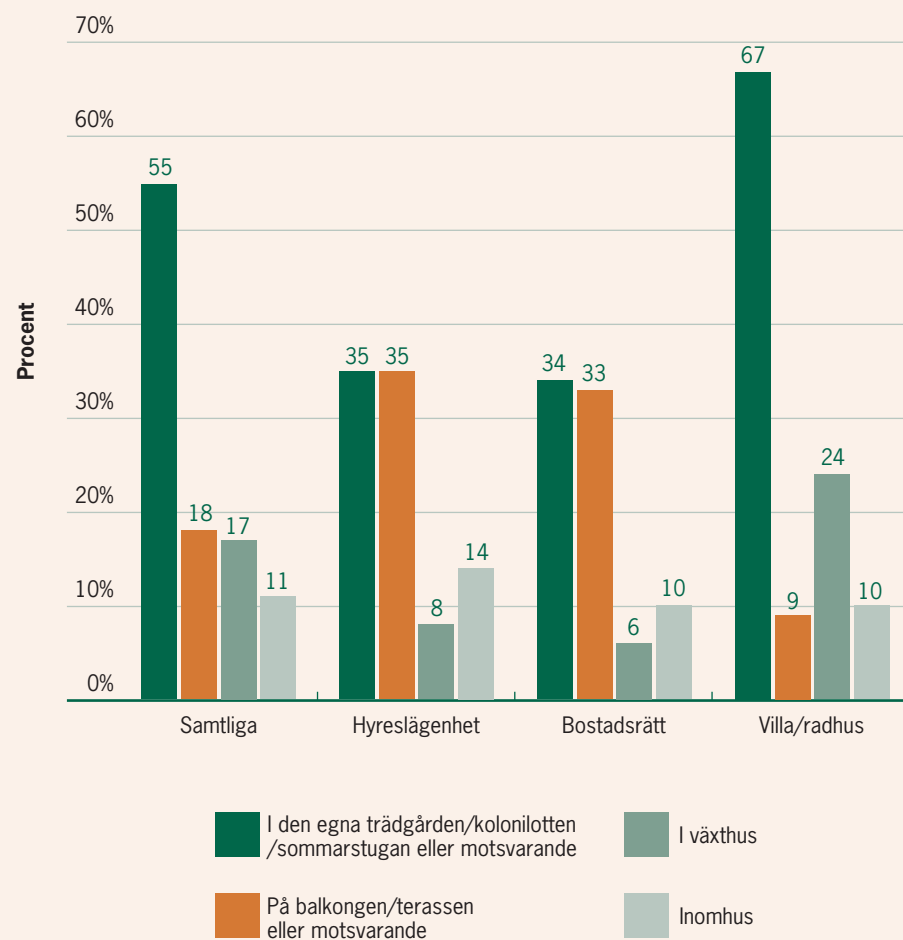
Här odlas ätbara grödor

Ätbara grödor kan odlas på olika platser. Men vanligast är att det görs i den egna trädgården vid bostaden, kolonilotten eller sommarstugan vilket 55 procent av de som odlar ätbart gör. 18 procent odlar ätbart på balkongen/terrassen eller motsvarande plats. I växthus odlar 17 procent och även inomhus odlar 11 procent ätbara grödor. Andelen som odlar inomhus, på balkongen och i växthus har ökat i jämförelser med uppgifter i rapporten från 2012.

Var man odlar beror till stor del på hur man bor och vilken form av odlingsplats man har tillgång till. Egen trädgård finns i anslutning till bostaden men även vid sommarstugan eller som kolonilott eller annan form.

Av de som bor i villa eller radhus odlar 67 procent ätbart i egen trädgård och 9 procent även på balkong/terrass och 24 procent i växthus. Av de som bor i bostadsrätt odlar 34 procent i egen trädgård, 33 procent på balkongen/terrassen och 6 procent i växthus. Bor man i hyresrätt odlar 35 procent i egen trädgård och lika stor andel på balkong. I växthus odlar 8 procent. Inomhus odlar man mest om man bor i hyreslägenhet men skillnaderna är förhållandevis små mellan de olika boendeformerna.

Diagram 27. Platser där ätbara grödor odlas fördelade enligt boendeform. Andel av samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Flervalsfråga. Procent. Novus 2024.

Vad innebär det att odla egen mat?

I Novusundersökningen fick deltagarna möjlighet att tycka till om 14 olika kvalitativa påståenden om att odla egen mat. Man angav sitt svar på en femgradig skala, från att instämma helt, instämma delvis, varken instämma eller ta avstånd ifrån, ta delvis avstånd ifrån och helt ta avstånd ifrån det som påstods. En mix av olika påståenden som till stor del även var med i rapporten från 2012, men då med färre svararande, en försiktig jämförelse av resultaten görs i texten, men ska inte övertolkas.

Det påstående som flest, 82 procent, instämmer i helt eller delvis är att det behövs kunskap för att kunna odla egen mat. Och andelen är till och med större bland de vars intresse för trädgård och odlingen ökat under de senaste fem åren. Kan vara att en större andel är nybörjare i den gruppen och insett vikten

av kunskap för att lyckas med odlandet. 2012 var andelen som ansåg att kunskap behövs ungefär lika hög.

Att det även är en tidskrävande aktivitet håller ungefär lika många eller 81 procent med om. Här är andelen ännu högre i grupperna under 50 år och bland de som har hemmavarande barn. Ett ökat intresse ger också en större andel som upplever tidsbrist. Man vill kanske odla mer än vad det finns tid till. Tid är även den viktigaste begränsande faktorn för att öka odlingen ytterligare, se diagram 30. 2012 var andelen som instämde i tidspåståendet betydligt lägre.

79 procent instämmer helt eller delvis i att odling är viktig i krisituationer. Kriser kan vara av olika slag, allt från kriser som berör många till personliga. Vad var och en vägt in i detta påstående är svårt att veta men man kan tänka att de flesta haft kriser i omvärlden i åtanke. Detta påstående var inte med

2012, kriser var inte lika aktuella då som det är nu.

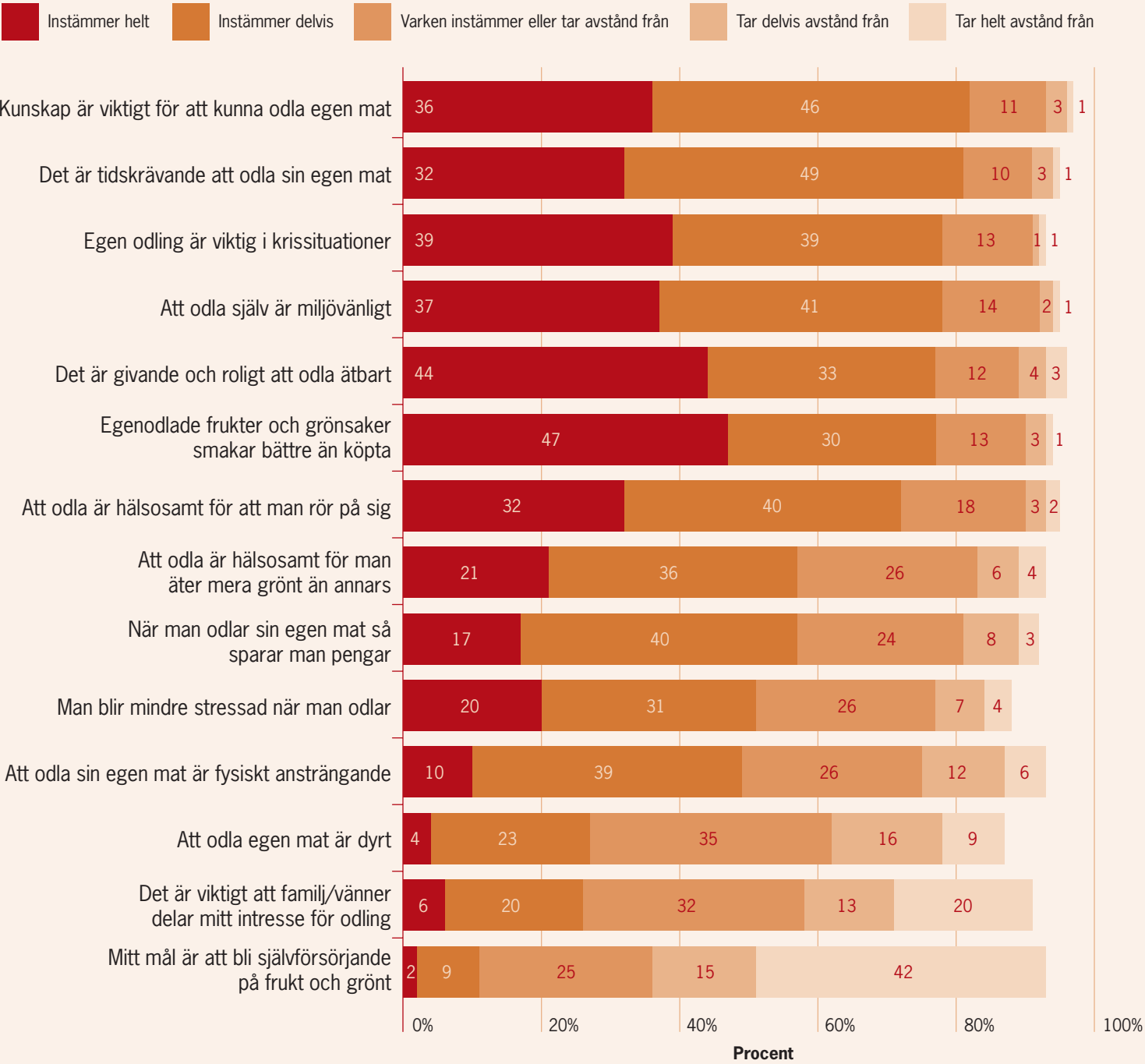
En hög andel, 78 procent, instämmer även i påståendet om att det är miljövänligt att odla själv. Tolkningen blir att för merparten upplevs egen odling påverka miljön mindre än mat man köper. Detta påstående var inte med 2012, miljöaspekten var inte heller lika mycket i fokus då som den är idag.

Lika många, 77 procent, upplever även att det är givande och roligt att odla ätbart (andelen var lägre 2012) och att egna odlade grödor smakar bättre än köpta (andelen var lite högre 2012). Att odla mat är positivt och gott för de flesta.

58 procent instämmer i att det är mer hälsosamt med egen odling för att man äter mer grönt då (ej med 2012). Att man sparar pengar på egen odling håller 57 procent med om medan 27 procent menar att det är dyrt att odla egen mat.

Diagram 28. Andel som instämmer i följande påstående om att odla egen mat. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Graderingsfråga. Procent. Novus 2024.

Man odlar på olika sätt men det är ändå fler som kan spara pengar på egen odling än de som tycker att det är dyrt. 2012 var andelen ungefär samma men en högre andel höll då med om att det är dyrt att odla egen mat.

Att det gynnar hälsan att röra på sig fysiskt i samband med odlandet, instämmer 72 procent i (ungefär samma andel 2012). Det upplevs som fysiskt

ansträngande att odla egen mat för 50 procent (betydligt lägre andel 2012), kanske för fysiskt ansträngande för en del som i så fall avstår av den orsaken.

Det är 51 procent som blir mindre stressade när de odlar (högre andel 2012), vilket kan ha stora fördelar om man annars lever ett stressigt liv. Här finns hälsofördelar som inte direkt är kopplade till maten utan till det vi gör

i samband med odlingen. Och visst vill många, 26 procent, dela intresset för odlingen med familj och vänner, men det är en större andel som inte tycker det är så viktigt. 2012 ville en högre andel dela intresset med familj och vänner.

Målsättningen att bli självförsörjande på frukt och grönt har 11 procent, 2 procent instämmer helt i påståendet och 9 procent delvis. 2012 var andelen

Instämmer	Tar avstånd
82	4
81	4
79	3
78	2
77	6
77	4
72	4
58	10
57	10
51	11
50	18
27	25
26	33
11	57

Att kunskap och tid är viktiga för att odla mat och att egen odling är viktig i kristider är de påståenden som flest instämmer i. Dessutom är det miljövänligt och givande att odla själv och att egna frukt och bär smakar bättre än köpta instämmer nästan lika många in på eller omkring 80 procent.

högre men med ett snävare svarsunderlag. Andelen nu kan tyckas låg men är samtidigt realistisk. Hur många känner man med den målsättningen i bekant-skapskretsen? Andelen är något högre för de med uttalat trädgårdsintresse och betydligt högre för de med tillgång till kolonilott. Det är ca 770 000 personer som åtminstone delvis försöker bli självförsörjande på egna vegetabilier.

Vad odlas för ätliga produkter

I undersökningen fick de svarande ange, utifrån givna alternativ, vilka av de olika nyttoväxterna och grupper av grödor-na man odlar i någon omfattning, se diagram 29. För grödan angavs sedan i vilka andelar den konsumerades direkt, förädlades/lagrades/frystes in, gavs bort eller slängdes/inte togs tillvara. Slut-ligen skulle man uppskatta till hur stor del grödan täcker hushållets årsbehov och hur stor del av samma gröda som köps hem under året. Allt för att få en uppfattning om hur odlarna själva skattar sin självförsörjningsgrad av den specifika växten/gruppen av grödor de själva odlar. Ingen lätt uppgift och det finns alltid risk för både under- och överskattning av den genomsnittliga fördelningen. Det samlade resultatet för alla medtagna grödor, godtyckligt indelade i grönsaker och frukt och bär, finns i tabellform i bilaga 3 och 4.

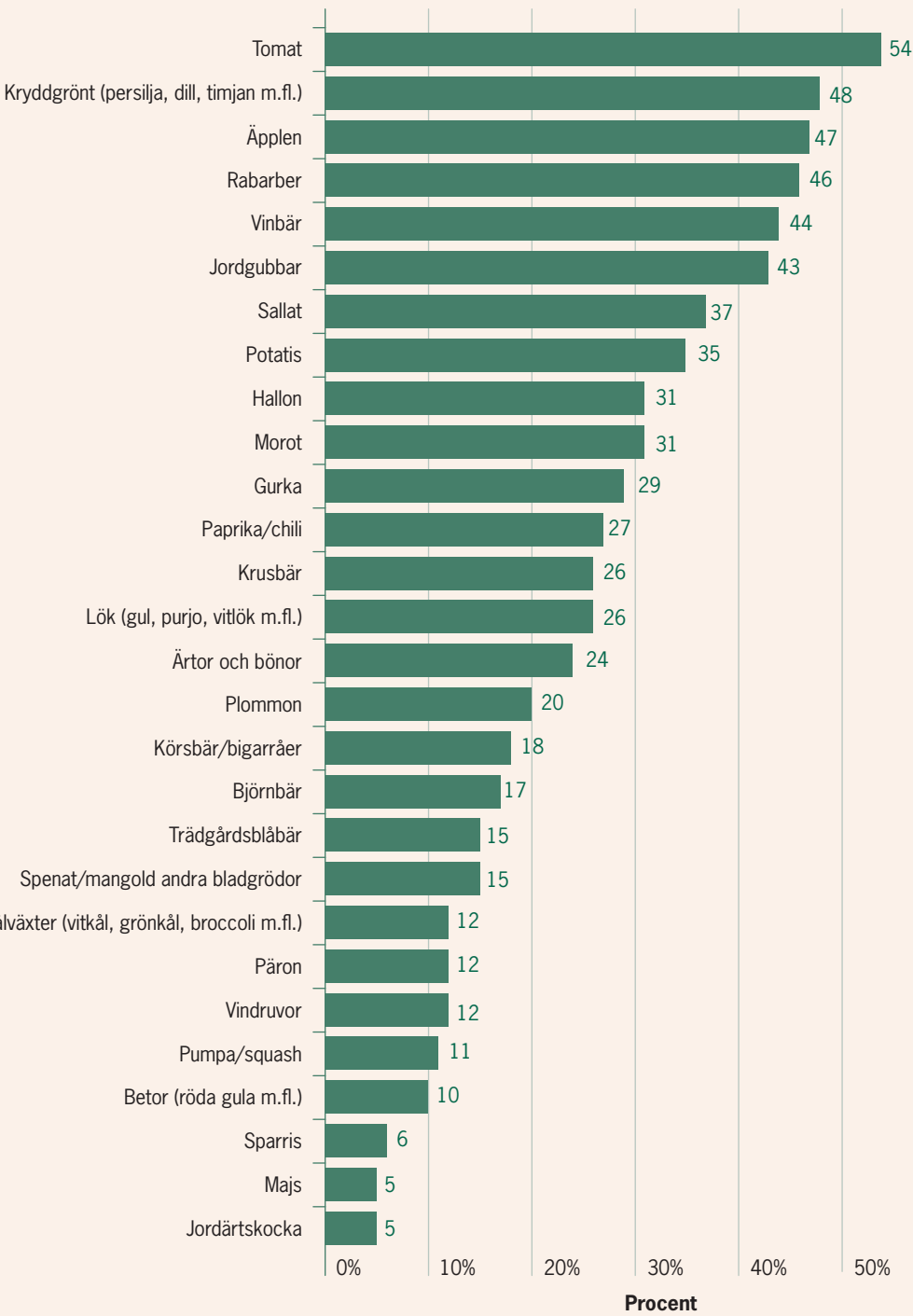
Den vanligast grödan som fritids-odlare odlar är tomat, som odlas av 54 procent, eller av drygt hälften av de 7 miljoner i undersökningen som har tillgång till trädgård/eller annan odlingsmöjlighet. Det blir över 3,5 miljoner tomatodlare. Egna tomater täcker medelhushållets behov på års-basis till 25 procent och de äts huvud-sakligen färska.

Nästan hälften har även något kryddgrönt (48 procent) i sin odling. Här ingår dock olika grödor som dill, persilja och andra kryddväxter som basilika, oregano, salvia, timjan med flera kryddväxter. En tidigare under-sökning från Jordbruksverket visade att persilja var den vanligaste kryddan att odla (4a).

Både tomat och kryddgrönt är tacksamma grödor att odla i krukor på balkongen och motsvarande plats och ungefär en tredjedel av odlarna verkar odla dem så. De som har tillgång till kolonilott odlar dessa grödor i större ut-sträckning än andra i undersökningen. Och samma odlare kan odla samma växt på olika ställen.

Det är även nästan hälften som har egna äpplen (47 procent), rabarber,

Diagram 29. Andel som odlar följande nyttoväxter/grupper av grödor. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Procent. Novus 2024.

vinbär (43 procent) och jordgubbar (43 procent). Av det som odlas av många är det rabarber man är mest självförsörj-ande på i undersökningen. Se bilaga 3. Eller om man vänder på det, en gröda man knappt har behov av att köpa om man odlare den själv. Alla med mark kan bli självförsörjande på rabarber och skulle säkert även kunna dela med sig av i större utsträckning än vad man redan gör.

Samma sak gäller vinbär och krus-bär, självförsörjningsgraden i det egna hushållet är hög. Samtidigt är det grödor man sällan ser till salu i våra affärer. Dessa grödor är lättodlade och skulle även kunna ersätta andra pro-dukter man mer slentrianmässigt köper för att de finns tillgängliga. Och större andel av odlarna skulle kunna dela med sig av överflödet istället för att det blir kvar på buskarna eller slängs.

Äpplen odlas av många men köps även i rätt hög utsträckning av de odlande hushållen. En fjärdedel av frukten tas inte tillvara av olika or-saker. Att ge bort överflödiga äpplen

gör 10 procent av odlarna. Här skulle självförsörjningsgraden kunna ökas med tanke på att det finns äpplesorter med olika mogna tider och lagrings-duglighet. Men detta förutsätter även andra insatser, som kunskap och lämpli-ga lagringsmöjligheter. Samtidigt så kan besvärliga skadegörare ge undermålig frukt-kvalitet.

Jordgubbar odlar förvånande många (43 procent) och egen skörd utgör 40 procent av det odlade hushållets års-behov. De äts företrädesvis som färska, endast en mindre del förädlas och/eller fryses in. Vi är tillvanda att kunna köpa färska i jordgubbar året om.

Odlar egen sallat gör 37 procent och här kan en mängd olika växter ha räknats in av de svarande. Gröna blad äter de flesta numera året om och den skattade självförsörjningsgraden är knappt 30 procent. Det skulle löna sig för odlarna att förlänga säsongen efter-som många arter och sorter kan odlas vid rätt låga temperaturer och snabb-växande bladgrönt kan drivas inne. Matigare bladgrönt i form av mangold

och spenat odlar 15 procent och kål-växter där grönkål och vitkål ingår har 12 procent och dessa grödor kan också användas i sallader.

Potatis odlar drygt en tredjedel eller 35 procent och i medeltal utgör den egna potatisen 28 procent av det odlade hushållets årsbehov. Potatis har varit och är fortfarande en viktig gröda när det kommer till energirik mat som samtidig är förhållandevis lättodlad och kan lagras under rätt förhållanden. Men de flesta konsumerar potatisen färsk, endast en dryg femtedel av odlarna lagrar delar av skörden. Här finns po-tential att odla mer om det blir matbrist.

Morot odlar 31 procent och 80 procent av morötterna konsumeras direkt utan att först lagras eller förädlas. Självförsörjningsgraden är ungefär lika stor som för potatisen och 75 procent av hushållens behov köps i medeltal in.

Även hallon odlas av 31 pro-cent, vilket ger dessa hushåll en hög självförsörjning på 66 procent i medel-tal. Och man anar att här skulle finnas möjlighet för fler att odla hallon och

De vanligaste grödorna som odlas av fritidsodlare är tomat, kryddgrönt, äpplen, vinbär, rabarber och jordgubbar, som odlas i någon omfattning av ungefär hälften av alla. **Egna äpplen täcker i genomsnitt 33 procent av hushållets årsbehov** och bland de 35 procenten som odlar potatis täcks hushållets års-behov till 28 procent av egen odling.

De grödor man själv odlar ger mat till hushållet. Genomsnittligen, enligt odlarnas egen utsägo och skattning, är man i medeltal till **nästan 40 procent självförsörjande på de grönsaker och rotfrukter man odlar**. Egna frukter och bär utgör något över 60 procent av årsbehovet av den specifika grödan man har i trädgården.

klara delar av det egna årsbehovet. Att ta tillvara vad naturen ger är inte medtaget i undersökningen men ökar naturligtvis möjligheten till självförsörjning.

Mellan 20 och 30 procent odlar i fallande ordning gurka (29 procent), paprika/chili (27 procent), krusbär (26 procent), olika matlökar (26 procent), ärter/bönor (24 procent) och plommon (20 procent). Ärtor och bönor, som odlas av 24 procent, lyfts som viktiga att öka i vår kosthållning och vi får se vad undersökningar framöver visar.

De övriga grödorna i undersökningen odlas av under 20 procent och är i fallande ordning körsbär/bigarräer (18 procent), björnbär (17 procent), spenat/mangold och andra bladgrödor (15 procent), trädgårdsblåbär (15 procent), vindruvor (12 procent), päron (12 procent), kålväxter (vitkål, grönkål, broccoli med flera.) (12 procent, pumpa/squash (11 procent), betor (röda, gula med flera) (10 procent), sparris (6 procent), jordärtskocka (5 procent) och majs (5 procent).

Grödor som är lätta att lagra och som man av den orsaken skulle kunna odla mer av är lök, som gullök och vitlök, och sorter av pumpa och squash. Och vill man snabbt bli självförsörjande på en gröda är det jordärtskocka man väljer. De 5 procent som odlar den är till 80 procent självförsörjande på jordärtskocka.

Fler grödor som odlas men som inte fanns med i förhandsvalen och nämns av flera är aronia, blåbärstry, citron, fikon, fläder, havtorn, kiwi, kvitten, nypon, persika, physalis, smultron, smulgubbe och även vilda bär som man har i trädgården.

Jämfört med vår förra undersökning 2012 är de vanligaste grödorna som odlas i stort sett de samma nu som då, även om den inbördes ordningen delvis är ombytt i toppen av listan.

Grönsaker

Det man själv odlar bidrar i olika grad till den egna självförsörjningen av den specifika grödan. Men genomsnittligen för alla grönsaker i undersökningen är medelhushållet till ungefär 40 procent självförsörjande på de grönsaker man valt att odla och resterande ca 60 procent av samma grönsak köps inför att täcka hushållets årsbehov. Allt enligt alla odlarnas egna skattningar och uppgifter. Att flerårig rabarber och andra mindre grödor med hög självförsörjningsgrad räknas med påverkar genomsnittresultatet.

Av de grönsaker som odlas på fritiden konsumeras i huvudsak, eller till 70 procent, som färska så kallad direktkonsumtion. En femtedel förädlas, lagras eller fryses in. En väldigt lite andel ges bort, ca 3 procent, medan 6 procent slängs eller tas inte tillvara. Lite förvånande är att odlingen går så jämt ut, det blir inte så mycket kvar att ge bort eller slänga. Men svaren berättar inget om de grödor som kanske aldrig tog sig.

Av de grönsaker som odlas köps mer in än vad som odlas av medelhushållet under året. Men förhållandena mellan egenodlat och inköpt variera mellan de olika grödorna och naturligtvis mellan olika hushåll. Hur mycket som odlas eller köps in till hushållet berättar siffrorna inget om. Vissa grödor går överhuvudtaget inte att köpa medan andra erbjuds året om i handeln. Och en god skörd gör förmodligen att man då konsumerar mer av den grödan som då ersätter andra vegetabilier man annars skulle köpt.

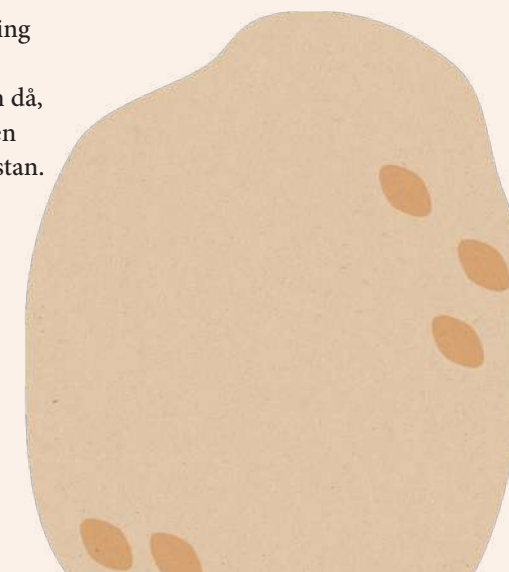
Frukt och bär

För egna frukt och bär är siffrorna de omvända. Medelhushållet är till lite drygt 60 procent självförsörjande och knappt 40 procent av samma gröda köps inför att täcka hushållets årsbehov. Självförsörjningsgraden är högre för frukt och bär än de grödor som kategoriserats som grönsaker i undersökningen. Men även här varierar förhållandena mellan eget och inköpt mellan de olika grödorna. Vissa frukter och bär är mer ovanliga i handeln eller vi är inte lika beroende av dem utan äter i säsong av det som odlingen bjuder.

Av de frukt och bär som odlas konsumeras merparten direkt som färskkonsumtion, eller till knappt 60 procent. En femtedel av frukten och bären förädlas, lagras eller fryses. En liten andel ges bort, ca 5 procent, medan hela 15 procent slängs eller tas inte tillvara. En betydligt större andel än för grönsakerna men andelen variera även mellan de olika grödorna. Förklaringen kan vara att vissa år blir skörden riklig, kanske för riklig, och man hinner inte ta tillvara allt eller vet att man inte kommer äta upp allt om det togs tillvara. Och skadegörare och andra faktorer kan även bidra till att en sämre kvalitet på produkterna och av den anledningen förkastas.

Med en god egen skörd kan andra produkter ersättas som man annars köpt, men om det berättar undersökningen inget om.

I bilagorna 3 och 4 kan man ta del av hur vanligt förekommande angivna grödor är bland landets fritidsodlare. Hur stor andel som används till olika ändamål och vad de procentuellt bidrar med till hushållets självförsörjning av den specifika grödan.

Kvantiteter i fritids- och yrkesodling

I Novusundersökningen har inga kvantiteter efterfrågats av de svarande av utförande skäl – det hade blivit för svårt att veta och svara på för panelen. Här behövs andra typer av undersökningar. Men i undersökningen från Jordbruksverket som publicerade 2014 anges att fritidsodlingen tog tillvara ca 14 900 ton äpplen, ca 4 700 ton vinbär och mellan 1 600 och 2 800 ton vardera av hallon, jordgubbar, päron och plommon enligt deras undersökning. 11 000 ton potatis tillvaratogs av fritidsodlare (4a). Kvantiteterna lär ha ökat något fram till i dag, dels har folkmängden ökat och dels har intresset för att odla ätbara grödor ökat, men dessa är de senaste uppgifterna att tillgå.

Enligt samma rapport är den fritidsmässiga odlingen av vissa grödor större än den kommersiella odlingen i landet. Bland annat var vinbärsskörden 17 gånger högre och hallonskörden 3,5 gånger högre i fritidsodlingen år 2012 än i den kommersiella odlingen år 2011.

Den kommersiella odlingen av jordgubbar i landet var däremot betydligt större, hela åtta gånger, än fritidsodlingen. Antalet äppleträd i fritidsrespektive kommersiell odling i landet är ungefär lika många eller ungefär 2,5 miljoner enligt Jordbruksverkets rapport. Men den kommersiella äppelodlingen skördade 23 400 ton medan fritidsodlingen 14 900 ton år 2012. Och den fritidsmässiga potatisskörden utgör en bråkdel av yrkesodlarnas. (4a)

Kommersiell odling sköts och producerar på ett annat sätt än den fritidsmässiga. Ingen nyare jämförelse har gjorts och avvikelser kan förekomma men ger ändå en bild av förhållandet mellan det fritidsmässiga och den yrkesmässiga produktionen i Sverige.

Markytan som fritidsodlare odlar ätbara grödor på antas vara omkring 30 000 hektar enligt tidigare beräkningar i rapporten. Här ingår allt från fruktträd, bärbuskar, köksträdgårdar till andra odlingsytor. Landets yrkesmässiga trädgårdsodling av nyttoväxter på friland uppgick 2023 till 12 977 hektar, varav köksväxter utgjorde 8 505 hektar, bär 2 567 hektar och frukt 1 815 hektar enligt Jordbruksverkets statistikdatabas. (4b)

Att odla själv samt för övrigt välja svenskodlade produkter är två bra sätt att gynna inhemsk odling och öka landets självförsörjningsgrad på.

Fritidsodlare odlar ätbart på större arealer än den yrkesmässiga trädgårdsodlingen i landet. Mer vinbär och hallon men betydligt mindre mängd jordgubbar produceras av fritidsodlarna. Skörden av äpple utgör ungefär hälften av vad som skördas kommersiellt och den fritidsmässiga potatisskörden är endast en bråkdel av den yrkesmässiga produktionen.

Vad kan öka odlingen av ätbart?

Många har utökat sina ytor för ätbart under de senaste fem åren. För en ytterligare ökning är det framförallt mer tid och plats, som 38 respektive 37 procent anger, som behövs för att man skulle odla mer. Och bättre förvaringsmöjligheter är viktigt för 20 procent. När man vill öka självförsörjningsgraden är bra lagring en viktig aspekt och enligt undersökningen finns den strävan hos en femtedel av de svarande.

För 25 procent skulle ett ökat intresse bidra till mer nyttoodling. Och skulle mer intresse finnas inom familjen och i vänskretsen anger 6 procent att det skulle kunna bidra till att nyttoodlingen skulle kunna ökas. Många eller 23 procent menar att ökad kunskap skulle bidra till ökad odling. Det efterfrågas mer kunskap. 7 procent menar att det inte finns något som skulle göra att de odlade mer ätliga produkter.

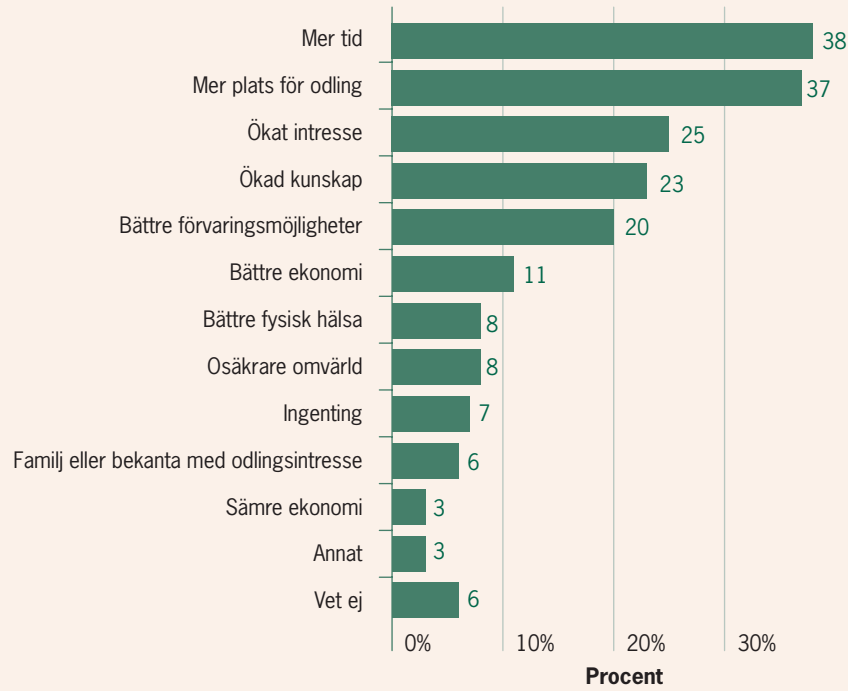
Att en odling kan bidra med mat är bra men en odling behöver insatsvaror och med bättre ekonomi skulle 11 procent odla mer. Endast 3 procent skulle öka sin odling om ekonomin blir sämre. Möjligen kan man tolka detta som att det kostar mer i pengar att odla än vad produkterna man får fram i sig är värda för många. Att spara pengar genom att odla egen mat är inte den största drivkraften i dagens Sverige.

En något större drivkraft är en osäkrare omvärld, vilket 8 procent anger som en parameter som skulle öka den egna odlingen av ätbart. Kanske har vi svårt att ta till oss vad en riktigt kris skulle kunna ställa oss inför. Med bättre hälsa och ork skulle samma andel öka sitt odlade.

Annat som nämns som begränsande är problem med markförhållanden och odlingsklimat samt alla olika skadegörare som kan drabba odlingen. Ja, även stöld av grödor nämns av någon som ett problem. Och någon odlar redan egen mat på maxnivå! Men sammantaget så är det framförallt mer tid, tillgång på odlingsmark och lagringsmöjligheter som skulle öka odlingen av ätbart för befolkningen i landet.

Det är framförallt mer tid, tillgång på odlingsmark och lagringsmöjligheter som skulle kunna öka den fritidsmässiga odlingen av ätbart i landet.

Diagram 30. Vad skulle bidra till ökad odling av ätbara grödor. Andel av samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Flervalsfråga. Procent. Novus 2024.

1. Novus Sverigepanel, Svenskars odlingsvanor 2024. Se bilaga 1.

2. Riksförbundet Svensk Trädgård, RST. Öppen webbenkät med 7 961 fullständiga svar, förstudie 2022, Trädgårdens klimatnytta och betydelse för biodiversiteten 2023.

3. Statistiska Centralbyrån, SCB. scb.se

3a. SCB, Markanvändningen i Sverige 2020 MI03 - Markanvändningen i Sverige 2023:1

3b. SCB, Boende och boendemiljö 2006–2007, Levnadsförhållanden rapport 117, 2009.

3c. SCB, Statistik databas, Befolkning 2023.

3d. SCB, Statistisk databas, Boende, byggande och bebyggelse/ fastighetstaxeringar 2023.

3e. SCB, Statistisk databas, Nationalräkenskaperna COICOP-2018 (Classification of Individual Consumption According to Purpose) ändamålskoderna 09.3.1 Trädgårdprodukter, växter och blommor och 05.5 Verktyg och redskap för hus och trädgård, 2022.

3f. SCB, Statistisk databas, Undersökning om Levnadsförhållanden (ULF) 2023.

4. Sveriges Jordbruksverk, SJV. sjv.se

4a. SJV, Fritidsodling i Sverige. De svenska hushållens odling av ätbara växter. Statistikrapport 2014:07 SJV, Statistik databas, Odling/Ätbara växter/Riket 2023.

5. Skatteverket, Statistikportalen, Skattereduktion för rot och rut, 2023.

6. Tidigare rapporter om Fritidsodlingens omfattning

6a. Björkman, L-L., 2012. Fritidsodlingens omfattning i Sverige. SLU, Rapport 2012:8.

6b. Björkman, L-L., 2001 Fritidsodlingens omfattning och betydelse, Försöksresultat för fritidsodlare, Institutionen för ekologi och växtproduktionlära. SLU.

Tabellförteckning

1. Markareal och skattad trädgårdsyta för permanent bebodda småhus, fritidshus, flerbostadshus och kolonilotter.

2. Fördelning av fastigheters/tomters olika ytstorlekar.

3. Andelen grön trädgård av fastighetens/tomtens totala yta.

4. Andelen yta för ätliga grödor av grön trädgårdsyta.

5. Sveriges trädgårdsarealer 2024.

6. De vanligaste fritidssysselsättningar utomhus 2006–2007.

7. Skattning av hushållens kostnader för trädgårdsrelaterade produkter på årsbasis.

8. Andel som odlar, konsumerar, förädlar, ger bort, slänger följande grödor/grönsaker. Grödans andel av hushållets totala konsumtion.

9. Andel som odlar, konsumerar, förädlar, ger bort, slänger följande grödor/frukt och bär. Grödans andel av hushållets totala konsumtion.
8. Via dessa källor hämtar befolkningen sin kunskap om trädgård.

9. Andel som utför trädgårdsarbete i olika omfattning.

10. Andel arbetstimmar trädgårdsarbete per vecka under utomhussäsongen.

11. Vilka av följande påståenden är viktigast gällande trädgård.

12. De största nackdelarna med att ha trädgård.

13. Andel som försöker vara så miljövänliga som möjligt i trädgården/odlingen.

14. Andel som tagit aktivt beslut att köpa så lite som möjligt till trädgården.

15. Vad man anser om att tillåtna bekämpningsmedel för trädgårdsbruk minskat.

16. Andel som är positiv eller negativ till att köpa torvbaserade jordprodukter till trädgården.

17. Vad gödslas odlingarna med.

18. Andel som komposterar för eget bruk.

19. Andel som kastar trädgårdsavfall i naturen.

20. Andel som komposterar köksavfall för eget bruk.

21. Andel som samlar regnvatten till bevattning i trädgården.

22. Andel som förökar eget växtmaterial.

23. Andel som medvetet försöker gynna den biologiska mångfalden i trädgården.

24. Andel som odlar något ätbart i hushållet.

25. Andel som utökat sin odlingsyta för ätliga produkter under de senaste fem åren och per åldersgrupp.

26. Andel som ökat eller minskat mängden odlade ätbara grödor i hushållet under de senaste fem åren.

27. Platser där ätbara grödor odlas fördelade enligt boendeform.

28. Andel som instämmer i följande påstående om att odla egen mat.

29. Andel som odlar följande nyttoväxter/grupper av grödor.

30. Vad skulle bidra till ökad odling av ätbara grödor.

Bilagor

Bilaga 1.
Undersökning utförd av Novus 2024.

På uppdrag av Fritidsodlingens Riksorganisation, FOR, utförde analys-företaget Novus en undersökning, om fritidsodling i Sverige i början av året 2024, fältperiod 21 februari till 8 mars 2024. Novus benämnde undersökningen Svenskarnas odlingsvanor.

Inför undersökningen utarbetade FOR ett frågeformulär med ett 40-tal frågor vi ville få besvarade. Tillsammans med Novus bearbetades frågorna för att ställas på bästa sätt. Frågor ska inte vägleda och svaren ska kunna mätas för att ge rättvisande resultat.

Frågorna i undersökningen ställdes till 1 522 personer ur Novus Sverigepanel indelade på Kön (kvinna, man, annat), Region (Stock-holm, östra, södra, västra, norra), Ort (storstäder och storstadsnära kommuner, större städer och kommuner nära större städer, mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner), Ålder (18–34 år, 35–49 år, 50–64 år, 65–84 år) Utbildning (grundskola, gymnasium, högskola, ing-en avslutad utbildning), Hushållsinkomst (0–299 000 kr, 300 000–499 000 kr, 500 000–799 000 kr, över 800 000 kr), Sysselsättning (arbetare, tjänsteman, övriga) och Boendetyp (villa/radhus, bostadsrätt, hyresrätt, annat). Av de svarande bodde 54 procent i villa eller radhus, 21 procent i bostadsrätt, 23 procent i hyresrätt och 2 procent hade annat boende.

Utvalda frågor ställdes till de 1 329 personerna som uppgett att de hade tillgång till trädgård eller annan form av odlingsmöjlighet utom-hus i undersökningen. Av dessa bodde 61 procent i villa eller radhus, 20 procent i bostadsrätt, 17 procent i hyresrätt och 2 procent hade annat boende.

Novus webbaserade Sverigepanel består av 50 000 år slumpmässigt rekryterad personer och är representativa för befolkningen mellan 18 och 84 år.

novus.se/metoder/sverigepanel
Kontaktperson Hjalmar Strid
novus.se

Resultat från Novusundersökningen i kort sammandrag:

Trädgårdsintresse

- Drygt varannan (51 procent) intresserad av trädgård och odling
- För nära fyra av tio (38 procent) har intresset för trädgård och odling ökat senaste fem åren
- Nära tre av tio (28 procent) uppger att klimatkrisen påverkat trädgårdsintresset

Tillgång till trädgård/odlingsplats

- Nära sex av tio (58 procent) har egen trädgård vid sin bostad
- Bland de som inte har tillgång till trädgård/odlingsmöjlighet uppger nära hälften (47 procent) att de hade velat ha det

Trädgårdsarbete

- Bland de som har tillgång till trädgård/odlingsmöjlighet
- Sju av tio (71 procent) sysslar med trädgårdsarbete minst en gång i veckan under utomhussäsongen
- Drygt hälften (54 procent) lägger 1–4 timmar i veckan på trädgårds-arbete under utomhussäsong
- En klar majoritet – nära nio av tio (88 procent) uppger att de inte idag anlitar och inte heller framöver kommer att anlita extern arbetskraft till trädgårdsarbete
- Vanligast är att få trädgårdskunskap från släkt och vänner (60 procent)
- Att ha en plats att odla ätliga växter på (38 procent) är det påstående som är viktigast när svenskar får ranka det viktigaste med trädgård
- Största nackdelen med att ha trädgård är att det kräver underhåll och skötsel (59 procent)
- Bland totalen är över hälften (58 procent) positiva till minskat antal tillåtna bekämpningsmedel
- Totalt sett är det nära lika stor andel positiva (14 procent) som negativa (11 procent) till torvbaserade jordprodukter

Arbets sätt och vanor

- Bland de som har tillgång till trädgård/odlingsmöjlighet
- Drygt fyra av tio (43 procent) använder naturgödsel
- Var sjätte (16 procent) har tagit ett aktivt beslut att köpa så lite som möjligt till sin trädgård
- Nära hälften (45 procent) komposterar organiskt material från sin trädgård
- Nära tre av tio (29 procent) kastar ibland trädgårdsavfall i naturen
- Var fjärde (25 procent) komposterar organiskt material från köket.
- Drygt fyra av tio (43 procent) samlar regnvatten för bevattning
- Nära två av tre (64 procent) förökar eget växtmaterial
- Varannan (51 procent) svarar att de medvetet försöker gynna den bio-logiska mångfalden i trädgården
- Drygt hälften (56 procent) försöker vara så miljövänlig som möjligt i arbetet med odling

Odling av ätbara grödor

- Bland de som har tillgång till trädgård/odlingsmöjlighet
- Tre av fyra (76 procent) odlar ätbara grödor.
- Nästan fyra av tio (38 procent) up-pger att de odlar mer ätbara grödor nu jämfört med de senaste fem åren
- Vanligaste faktorerna som hade fått en att odla mer ätbara grödor är mer tid (38 procent) och mer plats för odling (37 procent)
- Drygt åtta av tio (82 procent) in-stämmer i att kunskap är viktigt för att odla egen mat
- Var tredje (33 procent) har utökat odlingsytan för ätliga produkter senaste fem åren

Bilaga 2.

Tabell 1. Markareal och skattad trädgårdsyta för permanent bebodda småhus, fritidshus, flerbostadshus och kolonilotter, länsvis i hektar 2020, med jämförelse på totalen från 2010. Källa SCB Markanvändning i Sverige 2020. Statistikdatabasen. Skattade uppgifter för totalen 2024.

Län	Bebodda Småhus	Trädgårdsyta *0,67	Fritidshus	Trädgårdsyta *0,5	Flerbostadshus	Trädgårdsyta *0,1	Kolonilotter	Trädgårdsyta *0,9		
Stockholm	31 251	20 938	17 894	8 947	6 575	658	434	391		
Uppsala	12 003	8 042	4 369	2 185	1 398	140	63	57		
Södermanland	9 801	6 567	4 534	2 267	1 126	113	99	89		
Östergötlands	13 361	8 952	4 836	2 418	1 725	173	105	95		
Jönköpings	12 308	8 246	2 689	1 345	1 291	129	49	44		
Kronoberg	8 542	5 723	2 973	1 487	737	74	17	15		
Kalmar	11 135	7 460	5 926	2 963	922	92	59	53		
Gotland	3 889	2 606	3 036	1 518	248	25	8	7		
Blekinge	7 089	4 750	2 422	1 211	427	43	16	14		
Skåne	31 672	21 220	6 700	3 350	3 735	374	560	504		
Halland	12 248	8 206	3 036	1 518	935	94	52	47	Total mark- och fastighetsyta 2020	462 877 hektar
Västra Götalands	47 714	31 968	13 270	6 635	5 390	539	279	251	Total mark- och fastighetsyta 2010	438 261 hektar
Värmland	13 746	9 210	6 384	3 192	1 136	114	26	23	Ökning under 10 år	24 616 hektar
Örebro	11 245	7 534	3 636	1 818	1 191	119	32	29	Skattad total mark- och fastighetsyta för 2024	470 000 hektar
Västmanland	7 541	5 052	2 025	1 013	1 104	110	82	74	Skattad trädgårdsareal 2020	269 559 hektar
Dalarnas	15 484	10 374	10 275	5 138	1 307	131	16	14	Skattad trädgårdsareal 2010	255 734 hektar
Gävleborg	11 935	7 996	5 611	2 806	1 201	120	38	34	Ökning under 10 år	13 825 hektar
Västernorrlands	11 213	7 513	5 495	2 748	1 132	113	13	12	Skattad trädgårdsareal för 2024	275 000 hektar
Jämtlands	6 535	4 378	6 635	3 318	734	73	7	6		
Västerbotten	11 252	7 539	6 884	3 442	1 204	120	17	15		
Norrbotten	11 002	7 371	6 703	3 352	1 078	108	10	9		
Hela riket år 2020	300 965	201 647	125 335	62 667	34 595	3 460	1 982	1 784		

Bilaga 3

Tabell 8. Andel som odlar, konsumerar, förädlar, ger bort, slänger följande grödor/grönsaker. Grödans andel av hushållets totala konsumtion. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Procent. Novus 2024.

Grönsaker		Hur stor del av din odling av nedanstående grödor går till dessa delar?				Hur stor del av hushållets totala konsumtion av grödan är köpt kontra egen produktion?	
Gröda	Andel av totalen som odlar	Konsumeras direkt	Förädlas/lagras/fryses in	Ges bort	Slängs/tas inte tillvara	Egen	Köpt
Genomsnitt grönsaker	-	70,2	20,6	3,2	6	39,8	60,2
Tomat	54 %	85,4	9,7	2,5	2,4	24,8	75,2
Kryddgrönt (persilja, dill, timjan m.fl.)	48 %	64	27,2	2,2	6,6	39,5	60,5
Rabarber	46 %	48,1	35,9	5,9	10,2	93,9	6,1
Sallat	37 %	88,7	2,2	2,5	6,7	29,4	70,6
Potatis	35 %	73,1	23,2	2,2	1,5	27,7	72,3
Morot	31 %	79,9	13,5	2,9	3,7	24,5	75,5
Gurka	29 %	83,8	10	4	2,3	25	75
Paprika/chili	27 %	64,4	28,6	2,5	4,6	34,4	65,6
Lök (gul, purjo, vitlök m.fl.)	26 %	59,3	34,2	2,4	4,1	29,8	70,2
Ärtor och bönor	24 %	75,6	20	0,8	3,6	31,9	68,1
Spenat/mangold andra bladgrödor	15 %	78,6	13,9	1,7	5,8	40,8	59,2
Kålväxter (vitkål, grönkål, broccoli m.fl.)	12 %	63,6	27,8	1,9	6,7	30,2	69,8
Pumpa/squash	11 %	65	18,8	7,1	9,1	57,5	24,5
Betor (röda gula m.fl.)	10 %	59,4	34,1	1,3	5,2	47,9	52,1
Sparris	6 %	88,9	7,1	1	3	44	56
Jordärtskocka	5 %	55,4	23,3	5,8	15,6	80,3	19,7
Majs	5 %	67,2	15,8	6,6	10,4	31,9	68,1
Andra grönsaker	2 %	63,7	24,6	5	6,7	22,5	77,5

Bilaga 4

Tabell 9. Andel som odlar, konsumerar, förädlar, ger bort, slänger följande grödor/frukt och bär. Grödans andel av hushållets totala konsumtion. Samtliga 18–84 år med trädgård/odlingsmöjlighet. Procent. Novus 2024.

Frukt och bär		Hur stor del av din odling av nedanstående grödor går till dessa delar?				Hur stor del av hushållets totala konsumtion av grödan är köpt kontra egen produktion?	
Gröda	Andel av totalen som odlar	Konsumeras direkt	Förädlas/lagras/fryses in	Ges bort	Slängs/tas inte tillvara	Egen	Köpt
Genomsnitt frukt och bär	-	57	22,8	4,8	15,4	63,4	36,6
Äpplen	47 %	39,8	25,6	10	24,6	33,3	66,7
Päron	12 %	46,2	10,9	9,1	33,8	41,5	58,5
Plommon	20 %	53,7	17,6	8,9	19,8	83,4	16,6
Vindruvor	12 %	61,8	10,6	8,3	19,3	40,4	59,6
Körsbär/bigarråer	18 %	57,4	12,7	3,2	26,7	67,7	32,3
Björnbär	17 %	55,2	34,6	3	7,2	90,7	9,3
Krusbär	26 %	49,4	28,8	3,3	18,5	96,9	3,1
Hallon	31 %	62,8	28,9	2,5	5,8	66,1	33,9
Vinbär	44 %	28,1	52,6	5,4	13,9	93,8	6,2
Trädgårdsblåbär	15 %	78,2	16,5	0,8	4,5	66,4	33,6
Jordgubbar	43 %	85,2	11,1	1	2,7	39,8	60,2
Annan frukt och bär	14 %	65,9	23,2	2,4	8,5	40,6	59,4

Kontakta FOR

info@for.se
018-15 26 00

Trädgårdsrådgivning

Rådgivningsverksamheten på FOR är viktig för spridning av pålitlig och oberoende trädgårds- och odlingskunskap till allmänheten och till alla medlemmar. Råden baseras på ekologiska och hållbara odlingsmetoder. Trädgårdsrådgivare från olika regioner med olika kompetenser finns i vårt nätverk.

for.se/tradgardsradgivning

Frågor & svar

I den stora kunskapsbanken med "Frågor och svar" på for.se kan man enkelt söka svar på många trädgårds- och odlingsfrågor. Svaren till frågorna utgår från aktuell kunskap och erfarenhet och är märkta med årtal. Kunskapsbanken fylls kontinuerligt på med nya frågor och svar.

for.se/fragor-svar

